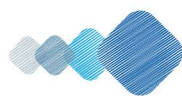

Sundimi i Ligjit në kontekst të anëtarësimit në BE

— dokument tremujor —

tetor – dhjetor 2024

Instituti
për
politikë
evropiane.
Shkup

Ky projekt finansohet nga Bashkimi Evropian

Sundimi i ligjit në kontekst të anëtarësimit në BE

Dokument tremujor tetor – dhjetor 2024

Botues:

Instituti për politikë evropiane - Shkup

Për botuesin:

Dr. Simonida Kacarska

Redaktorët:

Dr. Simonida Kacarska

Autorë:

Angela Delevska

Beba Zhagar

Juljana Karai

Petar Barlakovski

Cvetanka Aleksandrovska

Përkthim nga gjuha angleze në gjuhën shqipe:

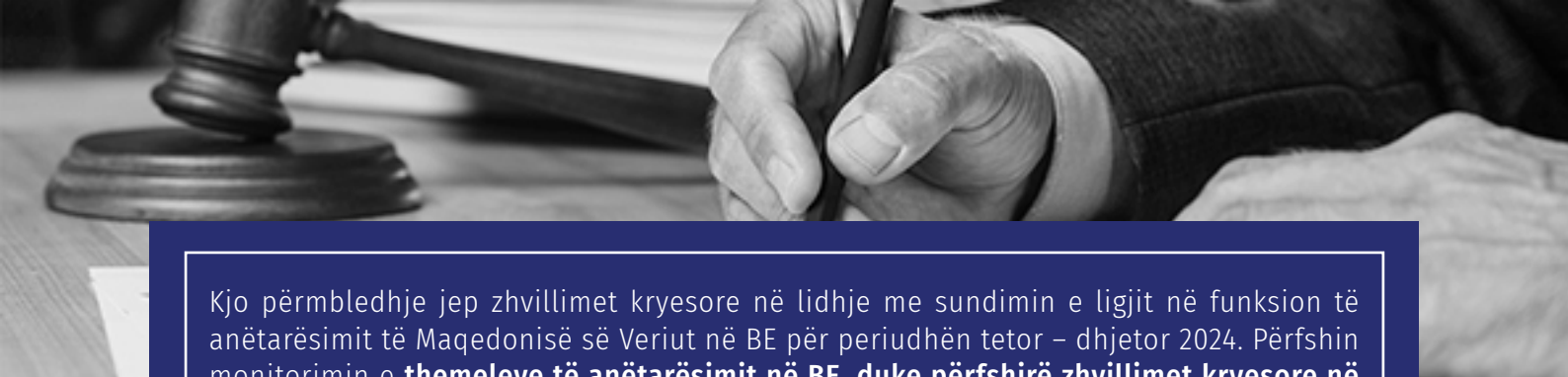
Blerina Starova Zlatku

Dizajn grafik:

Relativ

Shkup, 2024

Ky raport është përgatitur në kuadër të projektit “Ndërtojmë urë për një të ardhme të përbashkët: Sundimi i së drejtës në drejtim të aderimit në BE”, i financuar nga Bashkimi Evropian. Përmbajtja e këtij dokumenti është përgjegjësi e vetme e autorëve dhe assesë nuk mund të konsiderohet se i përfaqëson qëndrimet dhe pikëpamjet e Bashkimit Evropian.

Kjo përmbledhje jep zhvillimet kryesore në lidhje me sundimin e ligjit në funksion të anëtarësimit të Maqedonisë së Veriut në BE për periudhën tetor – dhjetor 2024. Përfshin monitorimin e **themeleve të anëtarësimit në BE, duke përfshirë zhvillimet kryesore në funksionimin e institucioneve demokratike, reformën e administratës publike dhe Kapitullin 23: Gjyqësori dhe të drejtat themelore.**

Zhvillime kryesore

- » Bashkimi Evropian (BE) miratoi Agjendën e Reformave të Maqedonisë së Veriut, me Ministrin për Çështjet Evropiane që nënshkroi marrëveshjen për Instrumentin e Reformave dhe Rritjes në dhjetor, duke vendosur bashkëpunimin financiar me Komisionin Evropian.
- » Paketa e Zgjerimit 2024 e Komisionit Evropian theksoi përparimin e kufizuar në integrimin në BE, duke nënvizuar nevojën për ndryshime kushtetuese dhe reforma gjyqësore, veçanërisht në përpjekjet kundër korrupsionit.
- » Ministria e Transformimit Dixhital filloi përgatitjet për Strategjinë e re Kombëtare të Teknologjisë së Informacionit dhe Komunikimit (TIK) dhe fillimin operacional të Këshillit Kombëtar për Transformimin Dixhital.
- » U lansua portali kombëtar i ridizajnuar uslugi.gov.mk, i cili tani ofron mbi 100 shërbime të reja elektronike.
- » Kuvendi hodhi poshtë Raportin Vjetor të Këshillit Gjyqësor të vitit 2023 dhe filloi procedurat e mundshme të shkarkimit për pesë anëtarë të Këshillit, duke ngritur shqetësime ligjore.
- » Emërimi i anëtarëve të Këshillit Gjyqësor dhe Këshillit të Prokurorëve Publikë në Bordin Drejtues të Akademisë për Gjyqtarë dhe Prokurorë Publikë (AGJPP) ngjalli shqetësime ligjore dhe konflikt interesi. Komisioni Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit (KSHPK) i konsideroi emërimet të paligjshme dhe kërkoi anulimin e tyre, por të dy këshillat hodhën poshtë gjetjet e tij.
- » Shefi i Prokurorisë së Lartë Publike në Shkup u pezullua pas akuzave për sjellje të pahijshme, përfshirë ngacmimin në vendin e punës. Këshilli i Prokurorëve Publikë konfirmoi largimin e tij gjatë procedurave penale në vazhdim.
- » Në tetor, Këshilli Gjyqësor zhvilloi zgjedhjet e para sipas Rregullores së ndryshuar të Procedurës.
- » KSHPK miratoi ndryshime në Rregulloren e punës, duke prezantuar shpërndarjen e rastësishme të rasteve midis anëtarëve dhe miratoi Programin e saj të Punës, Planin Vjetor të Monitorimit për Pasuritë dhe Konfliktin e Interesit dhe Planin e Shqyrtimit Legjislativ Kundër Korrupsionit për vitin 2025.
- » Prokurori Publik lëshoi udhëzim për dhënien e përparësisë rasteve të korrupsionit dhe çështjeve me interes të rëndësishëm publik.
- » U finalizua Strategjia për Zbatimin e së Drejtës për Mbrojtjen e të Dhënave Personale në Maqedoninë e Veriut 2025–2030.
- » Një projektligj i ri për ndryshimin e Ligjit për mediat u botua në Regjistrin Kombëtar Elektronik të Rregulloreve (ENER) por ende nuk është miratuar.
- » Filloi procesi i përzgjedhjes për anëtarët e Këshillit të Agjencisë për Shërbime Mediatike Audio dhe Audiovizuale, por një vendim përfundimtar i Kuvendit është në pritje.
- » Në përbërjen e re parlamentare u krijua Grupi Parlamentar Ndërpartiak për të drejtat e personave me aftësi të kufizuara.
- » Komisionit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminim në tetor 2024 zgjodhi kryetarin dhe nënkryetarin e ri në tetor 2024.

Listë e shkurtesave

AGJPP	Akademia për Gjyqtarë dhe Prokurorë Publikë
PTHPNKOK	Prokuroria Themelore Publike për Ndjekjen e Krimit të Organizuar dhe Korrupsionit
KPMD	Komisioni për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi
BDI	Bashkimi Demokratik për Integrim
EACN	Rrjeti Evropian Kundër Korrupsionit
KE	Komisioni Evropian
GJEDNJ	Gjykata Evropiane për të Drejtave të Njeriut
ENER	Regjistri Kombëtar i Rregulloreve Elektronike
EPAC	Partnerët Evropianë Kundër Korrupsionit
BE	Bashkimi Evropian
GEIS	Sistemi i Indeksit të Barazisë Gjinore
TIK	Teknologjia e Informacionit dhe Komunikimit
LGBTI+	Lesbikë, homoseksuale, biseksuale, transgjinorë, interseks dhe identitete të tjera të ndryshme seksuale dhe gjinore
MASH	Ministria e Arsimit dhe Shkencës
NATO	Organizata e Traktatit të Atlantikut Verior
OJQ	Organizatë joqeveritare
ASK	Agjencia e Sigurisë Kombëtare
OSBE	Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë
RAP	Reforma e Administratës Publike
AMDHP	Agjencia e Mbrojtjes së të Dhënave Personale
ZPP	Zyra e Prokurorit Publik
VNR	Vlerësimi i Ndikimit Rregullator
KSHPK	Komisioni Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit
LSDM	Lidhja Social-demokrate e Maqedonisë
SPGPM	Sindikata e Pavarur e Gazetarëve dhe Punonjësve Mediatikë
TAIEX	Instrumenti i Asistencës Teknike dhe Shkëmbimit të Informacionit
VMRO-DPMNE	Organizata e Brendshme Revolucionare Maqedonase - Partia Demokratike për Uniteti Kombëtar Maqedonas

Përmbajtja

Funksionimi i Institucioneve Demokratike	6
Zgjedhjet	7
Kuvendi	8
Qeverisja	9
Shoqëria civile	12
Mbikqyrja civile dhe sektori i sigurisë/inteligjencës	13
Reforma e administratës publike	14
 Kapitulli 23	 16
Funksionimi i gjyqësorit	17
Dokumentet strategjike	17
Organet menaxhuese	17
Pavarësia dhe paanshmëria	18
Llogaridhënia	19
Profesionalizmi dhe kompetenca	20
Cilësia e drejtësisë	21
Efikasiteti	21
Lufta kundër korrupsionit	22
Komisioni Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit	22
Zyra e Prokurorit Publik	23
Kuadri ligjor	25
Të drejtat themelore	26
Jurisprudenca e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut	26
Avokati i Popullit	26
Objektet e burgut dhe paraburgimit	27
Mbrojtja e të dhënave personale	27
Liria e shprehjes	28
Grupet e cënueshme dhe parimi i mosdiskriminimit	30
Gjinia	31
LGBTI+	32

Funksionimi i institucioneve demokratike

Zgjedhjet

Gjatë periudhës raportuese, partitë politike filluan përgatitjet për zgjedhjet lokale të tetorit 2025.¹ Në fillim të nëntorit, u shfaqën diskutime mbi mundësinë e mbajtjes së zgjedhjeve të parakohshme parlamentare njëkohësisht.² Bashkimi Demokratik për Integrim (BDI) ishte propozuesi më i zëshëm, duke argumentuar se zgjedhjet e parakohshme janë thelbësore për të siguruar të ardhmen evropiane të vendit.³ Zyrtarët qeveritarë, përfshirë Ministrin e Çështjeve Evropiane, i hodhën poshtë këto thirrje, duke përmendur stabilitetin e qeverisë dhe mungesën e një krize politike.⁴ Kryeministri tregoi se rezultatet e zgjedhjeve lokale mund të shërbejnë si referencë për vlerësimin e nevojës për zgjedhje të parakohshme parlamentare, por theksoi se opinionin publik mbetet kryesisht kundër tyre.⁵

Ndërkohë, udhëheqësi i BDI-së u dërgoi letra zyrtarëve të lartë ndërkombëtarë duke shprehur shqetësim për zhvillimet e fundit në vend, të cilat ai pretendoi se kërcënonin Marrëveshjen Kornizë të Ohrit dhe stabilitetin multi-etnik.⁶ Ndryshime të brendshme ndodhën edhe në Frontin Evropian në tetor, me Partinë Demokratike të Shqiptarëve që u largua nga blloku dhe reduktoi forcën e saj parlamentare në 17 deputetë.⁷

Në mes të nëntorit, dy anëtarë të rinj u emëruan në Komisionin Shtetëror të Zgjedhjeve.⁸

1 'Partitë po përgatiten për zgjedhjet lokale (Partiите во низок старт за локалните избори)', Radio Slobodna Evropa, 23 dhjetor 2024, <https://www.slobodnaevropa.mk/a/lokalni-izbori-kampanja/33245479.html>.

2 'Ahmeti për propozimin e Mickoskit për zgjedhje të parakohshme: Shihemi në tetor, përgatituni mirë (Ахмети за предлогот на Мицкоски за предвремени избори: Се гледаме во октомври, подготви се добро)', 360 Stepeni, 1 nëntor 2024, <https://360stepeni.mk/ahmeti-za-predlogot-na-mitskoski-za-predvremani-izbori-se-gledame-vo-oktomvri-podgotvi-se-dobro/>.

3 'BDI kërkon që Qeveria të hapë rrugën për zgjedhje të parakohshme parlamentare (ДУИ бара Владата до отвори пат за предвремени парламентарни избори)', 360 Stepeni, 13 dhjetor 2024, <https://360stepeni.mk/dui-bara-vladata-da-otvori-pat-za-predvremani-parlamentarni-izbori/>.

4 'Murtezani: Deklaratat për zgjedhjet e parakohshme me një qeveri të qëndrueshme janë joserioze (Муртезани: Несериозни се изјавите за предвремени избори при стабилна влада)', 360 Stepeni, 4 nëntor 2024, <https://360stepeni.mk/murtezani-neseriozni-se-izjavite-za-predvremani-izbori-pri-stabilna-vlada/>.

5 'Mickoski: Nëse marrim karton të kuq në zgjedhjet lokale, do të shkojmë në zgjedhje të parakohshme parlamentare (Мицкоски: Ако добиеме црвен картон на локалните избори, одиме на предвремени парламентарни избори)', 360 Stepeni, 14 nëntor 2024, <https://360stepeni.mk/mitskoski-ako-dobieme-tsrlen-karton-na-lokalnite-izbori-ke-odime-na-predvremani-parlamentarni-izbori/>.

6 'Ahmeti u dërgon letra liderëve të lartë ndërkombëtarë për të mbrojtur Marrëveshjen e Ohrit (Ахмети испраќа писма до високи меѓународни лидери за заштита на Охридскиот договор)', Kanal 5, 27 tetor 2024, <https://kanal5.com.mk/-ahmeti-isprakja-pisma-do-visoki-megjunarodni-lideri-za-zashtita-na-ohridskiot-dogovor/a666272>.

7 'Menduh Thaçi dhe PDSH nuk janë më pjesë e "Frontit Evropian" të BDI-së (Мендух Таџи и ДПА не се повеќе дел од „Европскиот фронт“ на ДУИ)', eMagazin, 8 tetor 2024, <https://emagazin.mk/мендух-таџи-и-дпа-не-се-повеќе-дел-од-е/>.

8 'Kuvendi do të votojë për stafin shtesë të Komisionit Shtetëror të Zgjedhjeve (Собранието ќе гласа за доекипирање на Државната изборна комисија)', Radio Slobodna Evropa, 12 nëntor 2024, <https://www.slobodnaevropa.mk/a/33198832.html>.

Kuvendi

Gjatë periudhës raportuese, delegacionet e Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut morën pjesë në seancat vjetshore të organeve kryesore parlamentare ndërkombëtare, përfshirë Asamblenë Parlamentare të Iniciativës së Evropës Qendrore,⁹ Asamblenë Parlamentare e Këshillit të Evropës,¹⁰ Asamblenë Parlamentare të Organizatës për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë (OSBE),¹¹ Samitin për Dimensionin Parlamentar të Procesit të Berlinit,¹² dhe Asamblenë e 149-të Ndërparlamentare të Bashkimit.¹³

Në fund të tetorit, Kuvendi përuroi një “dhomë të heshtur” të sigurt, duke u takuar me Organizatën e Traktatit të Atlantikut të Veriut (NATO) dhe standardet e sigurisë së BE-së për komunikimin konfidencial.¹⁴ Projekti mori shtatë vjet për t’u përfunduar.¹⁵

Më 8 nëntor, Komiteti i Asamblesë për Çështjet Evropiane zhvilloi një debat publik mbi Agjendën e Reformave të qeverisë (2024-2027), në përputhje me Planin e Rritjes së Komisionit Evropian. Axhenda përqendrohet në infrastrukturë, energji të qëndrueshme, përmirësime të klimës së biznesit dhe reforma arsimore për të mbështetur ekonominë dixhitale dhe integrimin në BE.¹⁶

Regjistri i Organizatave të Shoqërisë Civile iu prezantua udhëheqësisë së Asamblesë më 20 nëntor,¹⁷ dhe u publikua në internet më vonë atë muaj.¹⁸ Ai u mundëson organizatave të monitorojnë aktivitetet parlamentare, të marrin pjesë në debate dhe të modernizojnë ndërveprimet me Kuvendin.¹⁹

Në dhjetor, Kuvendi miratoi buxhetin e vitit 2025, me të ardhura totale të planifikuara prej 358.8 miliardë denarë dhe shpenzime prej 400.2 miliardë denarë, duke rezultuar në një deficit prej 41.35 miliardë denarë (4% të PBB-së). Buxheti synon të sigurojë funksionalitetin institucional, të përmbushë detyrimet dhe të mbështesë rritjen ekonomike prej 3.7%. Për më tepër, Kuvendi ka miratuar një rishpërndarje prej 9.3 miliardë denarë për ministri dhe fonde të ndryshme, përfshirë pensionet, politikën sociale, bujqësinë dhe shëndetësinë, për të adresuar detyrimet e trashëguara nga qeveria e mëparshme dhe për të përmirësuar menaxhimin e financave publike.²⁰

9 Delegacioni parlamentar në sesionin e vjeshtës të CEI në Tiranë (Собраниска делегација на есенската сесија на ЦЕИ во Тирана), Faqja zyrtare e Kuvendit të RMV, 10 janar 2024, <https://www.sobranie.mk//ns-newsarticle-sobraniska-delegacija-na-esenskata-sesija-na-cei-vo-tirana.nspix>.

10 “Delegacioni parlamentar në sesionin e vjeshtës PACE në Strasburg (Собраниска делегација на есенската сесија на ПСЦЕ во Стразбург), Faqja zyrtare e Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 10 shkurt 2024, <https://www.sobranie.mk//ns-newsarticle-sobraniska-delegacija-na-esenskata-sesija-na-psce-vo-strazbur.nspix>.

11 Delegacioni parlamentar në takimin e vjeshtës 22nd të AP të OSBE-së në Dublin (Собраниска делегација на 22. есенски состанок на ПС на ОБСЕ во Даблин), Faqja zyrtare e Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 10 prill 2024, <https://www.sobranie.mk//ns-newsarticle-sobraniska-delegacija-na-22-esenski-sostanok-na-ps-na-obse-vo-dablin.nspix>.

12 ‘Delegacioni parlamentar në samitin për dimensionin parlamentar të Procesit të Berlinit (Собраниска делегација на самитот за парламентарна димензија на Берлинскиот процес), Faqja zyrtare e Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 10 tetor 2024, <https://www.sobranie.mk//ns-newsarticle-sobraniska-delegacija-na-samitot-za-parlamentarna-dimenzija-na-berlinskiot-proces.nspix>.

13 ‘Aktivitetet e delegacionit parlamentar, të udhëhequr nga Presidenti Gashi, në kuadër të Asamblesë së 149-të të IPU-së në Gjenevë (Активности на собраниската делегација, предводена од Претседателот Гаши, во рамки на 149. Собрание на ИПУ во Женева), Faqja zyrtare e Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 14 tetor 2024, <https://www.sobranie.mk//ns-newsarticle-aktivnosti-na-sobraniskata-delegacija-predvodena-od-pretседателot-gasi-vo-ramki-na-149-sobranie-na-ipu-vo-zeneva.nspix>.

14 ‘Kuvendi mori një dhomë të mbrojtur për mbikëqyrje më të madhe të sektorit të sigurisë (Собранието доби заштитена соба, за поголем на надзор над безбедносните служби), Faqja zyrtare e Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 21 tetor 2024, <https://www.sobranie.mk//ns-newsarticle-sobraniето-dobi-zastitena-soba-za-pogolem-nad-bezbednosnite-sluzbi.nspix>.

15 ‘Gjashtë tendera dhe shtatë vjet më vonë, Kuvendi mori një “dhomë të heshtur” (Шест тендери и седум години подоцна, Собранието доби “глува соба”), 360 Stepni, 29 tetor 2024, <https://360stepni.mk/video-shest-tenderi-i-sedum-godini-podotsna-sobraniето-dobi-gluva-soba/>.

16 ‘Prezantimi i Agjendës së Reformës së Qeverisë (Презентација на Реформската агенда на Владата), Faqja zyrtare e Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 11 gusht 2024, <https://www.sobranie.mk//ns-newsarticle-prezentacija-na-reformskata-agenda-na-vladata.nspix>.

17 ‘Regjistri i organizatave iu prezantua udhëheqësisë parlamentare (Презентиран Регистарот на организации пред собраниското раководство), Faqja zyrtare e Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 20 nëntor 2024, <https://www.sobranie.mk//ns-newsarticle-prezentiran-registarot-na-organizacii-pred-sobraniskoto-rakovodstvo.nspix>.

18 ‘Regjistri i Organizatave (Регистар на организации), Faqja zyrtare e Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 27 nëntor 2024, <https://www.sobranie.mk//ns-newsarticle-registar-na-organizacii.nspix>.

19 ‘Regjistri i organizatave iu paraqiti udhëheqësisë parlamentare (Презентиран Регистарот на организации пред собраниското раководство).

20 ‘Kuvendi miratoi Buxhetin për vitin 2025 (Собранието го донесе Буџетот за 2025 година), 360 Stepni, 10 dhjetor 2024, <https://360stepni.mk/sobraniето-go-donese-budhetot-za-2025-godina/>.

Qeverisja

Në tetor, BE miratoi Agjendën e Reformave të Maqedonisë së Veriut sipas Planit të Rritjes së Ballkanit Perëndimor.²¹ Më 3 dhjetor, Ministri për Çështjet Evropiane nënshkroi marrëveshjen e Instrumentit të Reformës dhe Rritjes, duke përshkruar bashkëpunimin financiar me Komisionin Evropian. Financimi do të kushtëzohet nga përparimi në përmbushjen e reformave të dakorduara.²²

Fillimi i tetorit shënoi edhe përfundimin e 100 ditëve të para në detyrë për Qeverinë. Në konferencën për shtyp kushtuar kësaj, Kryeministri riafirmoi integrimin në BE si një përparësi strategjike, ndërsa hodhi poshtë ultimatumet në negociatat me Bullgarinë. U theksuan projektet e vazhdueshme të infrastrukturës, si dhe iniciativa të tjera, së bashku me angazhimet për të trajtuar korrupsionin, për të rritur investimet e huaja dhe për të zbatuar pensionet, uljen e taksave dhe reforma të tjera.²³ Opozita, nga ana tjetër, akuzoi Qeverinë se po përdor 100 ditët e para në detyrë për të prodhuar skandale, duke përmendur dështimet e sigurisë, korrupsionin dhe politizimin.²⁴ Ai gjithashtu i kërkoi qeverisë të mblidhte një seancë të mbyllur mbi procesin e integritetit në BE, ku mund të sqaronte strategjinë e saj të BE-së, por kjo kërkesë u refuzua.²⁵

Megjithëse qeveria fillimisht shprehu skepticizëm në lidhje me ndërtimin e Korridorit 8,²⁶ në të njëjtin muaj, Maqedonia e Veriut dhe Bullgaria ranë dakord në Bruksel për të avancuar ndërtimin e hekurudhës së korridorit, pas tensioneve të mëparshme mbi planifikimin e projektit. Të dyja qeveritë u angazhuan për një grup të përbashkët pune dhe dialogje të nivelit të lartë për të adresuar sfidat teknike. BE-ja e mirëpriti këtë angazhim, duke theksuar rëndësinë e tij për lidhjen rajonale.²⁷ Më 1 nëntor, Kryeministri njoftoi negociatat për të siguruar fonde për modernizimin e Korridorit 10,²⁸ pasuar nga miratimi i ndryshimeve të reja legislative me qëllim përshpejtimin e ndërtimit të seksioneve të Korridoreve 8 dhe 10D.²⁹

Paketa e Zgjerimit 2024 e Komisionit Evropian, e publikuar më 30 tetor, vuri në dukje përparim të kufizuar në integrimin në BE, veçanërisht për shkak të mosmiratimit të ndryshimeve kushtetuese.³⁰ Komisioneri i ri i BE-së për Zgjerim përsëriti se ndryshimet kushtetuese mbeten thelbësore.³¹ Raporti gjithashtu theksoi nevojën për reforma gjyqësore, forcimin e sundimit të ligjit dhe intensifikimin e përpjekjeve kundër korrupsionit. Duke pranuar përafrimin e vazhdueshëm me politikën e jashtme të BE-së, ajo theksoi nevojën për reforma të mëtejshme. Ndërkohë, komisioni i përbashkët i historisë midis Maqedonisë së Veriut dhe

21 'BE miratoi Agjendën e Reformave të Maqedonisë në përputhje me Planin e Rritjes së Ballkanit Perëndimor (EV ja одобри Реформската агенда на Македонија согласно Планот за раст на Западен Балкан)', Nova Makedonija, 11 tetor 2024, <https://novamakedonija.com.mk/makedonija/eu-ja-odobri-reformската-агенда-na-makedonija-soglasno-planot-za-rast-na-zapaden-balkan/>.

22 'Murtezani nënshkroi Marrëveshjen e Instrumentit të Reformës dhe Rritjes (Murtezani го потпиша договорот за инструментот за реформи и раст)', Telma, 3 dhjetor 2024, <https://telma.com.mk/2024/12/03/murtezani-go-potpisha-dogovорот-za-instrumentot-za-reformi-i-rast/>.

23 '100 ditë Qeveri - Integrimi në BE dhe përmirësimi i standardeve të jetesës (100 дена Влада - Интеграција во ЕУ и подобрување на животниот стандард)', Sitel, 10 janar 2024, <https://sitel.com.mk/100-dena-vlada-integracija-vo-eu-i-podobruvanje-na-zivotniot-standard>.

24 'LSDM: Në njëqind ditë, Qeveria ka krijuar 300 skandale, dhe shumica e tyre kanë të bëjnë me punën e Ministrisë së Brendshme (СДСМ: За сто дена Владата направи 300 скандали, а најмногу од нив се поврзани со нив на МВР)', 360 Stepeni, 5 tetor 2024, <https://360stepeni.mk/sdsm-za-sto-dena-vladata-napravi-300-skandali-a-najmogu-od-niv-se-povrzani-so-rabotata-na-mvr/>.

25 'Qeveria nuk është në favor të një seance të mbyllur në Bashkimin Evropian (Владата не е за затворена седница за Европската Унија)', Telma, 6 tetor 2024, <https://telma.com.mk/2024/10/06/vladata-ne-e-za-zatvorena-sednica-za-evropskata-unija/>.

26 Maqedonia e Veriut në zjarr të kryqëzuar për korridoret ((Северна Македонија меѓу вкрстен орган за коридорите), DW News, 15 tetor 2024, <https://www.dw.com/mk/severna-makedonija-megu-vkrsten-ogan-za-koridorite/a-70497439>

27 'Maqedonia e Veriut dhe Bullgaria ranë dakord në Bruksel të vazhdojnë së bashku ndërtimin e hekurudhës së Korridorit 8 (Северна Македонија и Бугарија во Брисел се согласија заеднички продолжат со изградбата на пругата од Коридорот 8)', 360 Stepeni, 16 tetor 2024, <https://360stepeni.mk/severna-makedonija-i-bugarija-vo-brisel-se-soglasija-zaednichki-da-prodolzhat-so-izgradbata-na-prugata-od-koridorot-8/>.

28 '“Nuk është Kina, Rusia ose Hungaria” - Qeveria po negocion një kredi të re nga shteti në shtet, tani për modernizimin e Korridorit 10 (“Не е Кина, Русија, ниту Унгарија” - Владата догори нов кредит држава со држава, сега за модернизација на Коридорот 10)', 360 Stepeni, 1 nëntor 2024, <https://360stepeni.mk/ne-e-ki-na-rusija-nitu-ungarija-vladata-dogovara-kredit-za-modernizatsija-na-koridorot-10/>.

29 Ndryshimet legislative të miratuara për të përshpejtuar ndërtimin e seksioneve të korridoreve 8 dhe 10d (Изгласани законски измени за забрзување на изградбата на делниците на коридорите 8 и 10d), MIA, 12 dhjetor 2024, <https://bit.ly/3CJFDDC>.

30 'Raporti i KE: Nuk ka ndryshime kushtetuese për të cilat shteti është angazhuar (Извештај на ЕК: Нема уставни измени на кои државата се обврза)', Radio Slobodna Evropa, 30 tetor 2024, <https://www.slobodnaevropa.mk/a/eu-izvestaj-ustav-sudstvo/33179574.html>.

31 'Marta Kos: Presim që Maqedonia e Veriut të ndryshojë Kushtetutën siç premtoi, asgjë më shumë dhe asgjë më pak (Марта Кос: Очекуваме Северна Македонија да го промени Уставот како што вети, ништо повеќе и ништо помалку)', 360 Stepeni, 7 nëntor 2024, <https://360stepeni.mk/marta-kos-ochekuvame-severna-makedonija-da-go-promeni-ustavot-kako-shto-veti-nishto-poveke-i-nishto-pomalku/>.

Bullgarisë zhvilloi një takim ku u diskutuan çështje teknike dhe procedurale, si dhe rekomandime për librat e historisë së Maqedonisë.³² Lidhur me ndryshimet kushtetuese, Ministri për Integrimin Evropian nuk u përgjigj nëse qeveria ka një plan emergjence nëse Bullgaria nuk arrin të zgjedhë një qeveri politike, pasi mungesa e një qeverie funksionale u paraqit si pengesë për negociatat e mëtejshme.³³ Kryeministri dhe Presidenti u angazhuan për të çuar përpara reformat kryesore,³⁴ megjithëse shprehën shqetësime për qasjen e ngurtë të BE-së dhe qëndrimin e shprehur nga Komisioneri i BE-së për Zgjerimin në lidhje me ndryshimet kushtetuese, me Presidentin duke vënë në dukje se kërkesa e Komisionerit duket se ndërhyr në punët e brendshme të shtetit,³⁵ ndërsa Ministri i Jashtëm shprehu optimizëm për pranimin në BE deri në vitin 2030.³⁶ Në nëntor, Presidenti tërhoqi shtatë ambasadorë,³⁷ ndërsa në dhjetor, Kryeministri përsëriti qëndrimin e qeverisë së tij se nëse bisedimet dypalëshe kanë të bëjnë me çështje identiteti, procesi nuk mund të përfundojë me sukses.³⁸

Më 19 nëntor, Maqedonia e Veriut dhe BE nënshkruan një Partneritet të Sigurisë dhe Mbrojtjes, duke rritur bashkëpunimin në menaxhimin e krizave, sigurinë kibernetike, anti-terrorizmin dhe kërcënimet hibride.³⁹ Në dhjetor, ndryshimet e propozuara në Ligjin për Punët e Jashtëm synonin rritjen e pjesës së diplomatëve profesionistë në emërimet e ambasadorëve, zgjatjen e mandateve diplomatike dhe rregullimin e pagave dhe shpenzimeve të jetesës.⁴⁰

Në tetor, partitë politike shqiptare vazhduan kërkesat e tyre për një Akademi Shqiptare për Arte dhe Shkenca, me partinë kryesore opozitare shqiptare, BDI, duke refuzuar statusin e këtij organi për të qenë një organizatë joqeveritare, ndërsa qeveria kritikoi kërkesat si të paligjshme.⁴¹ Tensionet ndëretnike vazhduan të rriten më 28 nëntor gjatë festimeve të Ditës së Flamurit Shqiptar, me incidente që përfshinin djegien e flamujve maqedonas dhe shqiptarë dhe rrëzimin e simbolit shtetëror të Serbisë. Autoritetet i dënuan ngjarjet si përpjekje destabilizimi, ndërsa partitë politike shkëmbyen akuza.⁴² Pasojat e këtyre festimeve rezultuan në arrestimin e 17 personave nga policia⁴³, dhe dënimin e incidenteve nga partitë kryesore politike në vend.⁴⁴ Tensionet u rritën më tej nga debati mbi Ligjin për Gjuhët, kur Gjykata Kushtetuese

32 'Gjorgjiev: Në mbledhjen e Komisionit për çështje historike, u diskutuan edhe rekomandimet për tekstet shkollore të Maqedonisë për klasën VII.' (Горѓиев: На средбата на Комисијата за историски прашања стана збор и за препораките за македонските учебници за VII одделение) Denesen.mk, 26 Октабрь 2024, <https://denesen.mk/gjorgjiev-na-sredбата-na-komisijata-za-istoriski-prashanja-stana-zbor-i-za-preporakite-za-makedonskite-uchebnici-za-vii-oddelenie/>

33 'Murtezani është pa përgjigje konkrete nëse Shkupi ka një plan B në rast se Bullgaria nuk zgjedh përsëri një qeveri politike.' (Муртезани е без конкретен одговор дали Скопје има план Б доколку Бугарија повторно не избере политичка влада), 360 Stepeni, 1 nëntor 2024, <https://360stepeni.mk/murtezani-e-bez-konkreten-odgovor-dali-skopje-ima-plan-b-dokolku-bugarija-povtorno-ne-izbere-politichka-vlada/>

34 'Raporti i KE: Nuk ka ndryshime kushtetuese për të cilat shteti është angazhuar (Извештај на ЕК: Нема уставни измени на кои државата се обврза)'.

35 'BE pret ndryshime kushtetuese, Siljanovska e sheh ndërhyrjen në punët e brendshme të shtetit, Mickoski me vija të kuqe! A ka dritë në fund të tunelit? (EV очекува уставни измени, Силјановска гледа мешање во внатрешните работи на државата, Мицкоски со црвени линии! Има ли светлина на крајот од тунелот?); Prva Linija, 29 nëntor 2024, <https://frontline.mk/2024/11/29/eu-ochekuva-ustavni-izmeni-sil-anovska-gleda-mesha-e-vo-vnatreshnite-raboti-na-drzhavata-mickoski-so-crvenite-linii-ima-li-svetlina-na-kra-ot-od-tunelot/>.

36 'Maqedonia e Veriut thotë se viti 2030 është "realist" si datë e hyrjes në BE', AFP - Agence France Presse, 11 maj 2024, <https://www.barrons.com/news/n-macedonia-says-2030-realistic-as-eu-entry-date-08d67337>.

37 U shkarkuan shtatë ambasadorë, kush do t' i zëvendësojë? (Отповикани селен амбасадори, кој ќе ги замени?), DW News North Maedonia, 13 nëntor 2024, https://www.dw.com/mk/pretsedatelkata-otpovika-sedum-ambasadori-koj-ke-gi-zameni/a-70771599?maca=maz-rss-maz-pol_makedonija_timemk-4727-xml-mrss

38 'Mickoski: Nëse bisedimet dypalëshe kanë të bëjnë me çështje identiteti, procesi nuk mund të përfundojë me sukses' (Мицкоски: Ако билатералните разговори се однесуваат на идентитетски прашања процесот не може за заврши успешно), Sitel TV, 20 dhjetor 2024, <https://sitel.com.mk/mickoski-ako-bilateralnite-razgovori-se-odnesuvaat-na-identitetski-prashanja-procesot-ne-mozhe-da>

39 'E para në rajon: Partneriteti i Sigurisë dhe Mbrojtjes i nënshkruar me Bashkimin Evropian (Први во регионот: Потпишано партнерство за безбедност и одбрана со Европската унија)', Faqja zyrtare e Ministrisë së Punëve të Jashtme dhe Tregtisë së Jashtme, 19 nëntor 2024, <https://mfa.gov.mk/mk/page/13/post/3896/prvi-vo-regionot-potpishano-partnerstvo-za-bezbednost-i-odbrana-so-evropskata-unija>.

40 'Konferencë për shtyp nga ministri Mucunski: Profesionalizimi i diplomacisë, përmirësimi i funksionimit të të gjithë sistemit shtetëror të përfshirë në proceset diplomatike dhe përqendrimi në investimet dhe tregtinë e jashtme (Прес-конференција на министерот Муцунски: Професионализација на дипломатijата, подобрување на работењето на целокупниот државен систем вклучен во дипломатските процеси и фокус на инвестициите и надворешната трговија)', Faqja zyrtare e Ministrisë së Punëve të Jashtme dhe Tregtisë së Jashtme, 14 dhjetor 2024, <https://bit.ly/4jxMWyR>.

41 BDI kërkon marrëveshje për akademinë shqiptare në nivel shtetëror, qeveria e konsideron atë të paligjshme (ДУИ бара договор за албанска академија на државно ниво, власта ја смета за nezakonska) Telma TV, 20 tetor 2024, <https://telma.com.mk/2024/10/20/dui-bara-dogovor-za-albanska-akademi-ja-na-drzhavno-nivo-vlasta-ja-smeta-za-nezakonska/>

42 'Nga festimet e flamurit deri te tensionet dhe akuzat për destabilizim (Од прослави за знамето до тензии и обвинуваја за дестабилизација)', Radio Slobodna Evropa, 29 nëntor 2024, <https://www.slobodnaevropa.mk/a/zname-skvernavenje-tenzii-incident-33220543.html>.

43 Toshkovski: 17 persona të arrestuar për incidente me flamur (Тошковски: Уапсени се 17 лица за инцидентите со знамијата), Radio Slobodna Evropa, 30 nëntor, <https://www.slobodnaevropa.mk/a/33221695.html>

44 Dënim për përdhosjen e flamurit maqedonas (Осуда за сквернавењето на македонското знаме), Macedonian Radio Televizioni, 29 nëntor 2024, <https://mrt.com.mk/node/120127>

vendosi të rishikojë kushtetutshmërinë e tij më 11 dhjetor.⁴⁵ BDI paralajmëroi se shfuqizimi i ligjit mund të minojë Marrëveshjen Kornizë të Ohrit dhe stabilitetin multietnik të vendit.⁴⁶ Më vonë u njoftua se Gjykata Kushtetuese ka të ngjarë të zhvillojë një seancë përgatitore në mars 2025 për të shqyrtuar dispozitat e kontestuara të Ligjit të Gjuhëve, pas këshillës së Komisionit të Venecias. Veç kësaj, gjyqtarët u ankuan për sjelljen e papërshtatshme të partive politike dhe përpjekjet për të ushtruar presion mbi punën e Gjykatës Kushtetuese.⁴⁷

Më 9 dhjetor, Departamenti Amerikan i Shtetit vendosi në listën e zezë ish-zëvendëskryeministrin nga partia opozitare shqiptare BDI, si dhe një gjyqtar të Gjykatës së Apelit të Shkupit, lidhur me korrupsionin e pretenduar dhe ndërhyrjen gjyqësore, veçanërisht në rastet e lidhura me ish-drejtorin e Drejtorisë për Siguri dhe Kundërzbulim.⁴⁸ Gjatë shpalljes së emërtimeve, Ambasadori i SHBA theksoi se institucionet gjyqësore të Maqedonisë së Veriut mbeten përgjegjëse për hetimin dhe adresimin e këtyre pretendimeve.⁴⁹ Pas përcaktimit, Prokuroria Themelore Publike në Shkup hapi hetim për ish-zëvendëskryeministrin dhe ish-drejtorin e Lotarisë, të dy të lidhur me BDI-në, për dyshimin e përvetësimit të 8.2 milionë eurove në fonde shtetërore në kundërshtim me nenin 354 të Kodit Penal.⁵⁰ Ndërkohë, ish-zëvendëskryeministri thuhet se iku në Kosovë, megjithëse vendndodhja e tij mbeti e pakonfirmuar në fund të periudhës raportuese.⁵¹

45 'Mickoski për Ligjin për gjuhët: Le të presim 11 dhjetorin, nuk ka rrezik për sigurinë e shtetit (Мицкоски за Законот за јазици: Да почекаме до дојде 11 декември, не постои опасност по безбедноста на државата)', Nova Makedonija, 6 dhjetor 2024, <https://novamakedonija.com.mk/makedonija/mickoski-za-zakonot-za-jazi-ci-da-pocekame-da-dojde-11-dekemvri-ne-postoi-opasnost-po-bezbednosta-na-drzhavata/>.

46 'Anëtarët e udhëheqjes së BDI-së dhe aktivitetet para Gjykatës Kushtetuese ku po debatohet Ligji për gjuhët (Членови на раководството на ДУИ и активности пред Уставен суд каде се расправа за Законот за јазиците)', MIA.Mk, 11 dhjetor 2024, <https://bit.ly/4hzWwzC>.

47 Gjykata Kushtetuese vendosi mbajtjen e seancës përgatitore për Ligjin për përdorimin e gjuhëve (Уставниот суд одлучи до одржи подготvitелна седница за Законот за употреба на јазиците) Anadolu Agency, 11 dhjetor 2024, <https://bit.ly/4hQbyky>.

48 Ambasadorja Angela Aggeler konferencë për shtyrjet", Faqja zyrtare e Ambasadës së SHBA-së në Maqedoninë e Veriut, ('Ambassador Angela Aggeler presser on designations') 10 dhjetor 2024, <https://mk.usembassy.gov/ambassador-angela-aggeler-presser-on-designations/>.

49 Ibid.

50 'Janë mbledhur prova për dyshime mbi përvetësimin e 8.2 milionë eurove nga Artan Grubi, drejtori i Lotarisë Shtetërore dhe nga edhe 6 persona të tjerë; janë kontrolluar 9 lokacione (Собрани докази за сомневање за проневера на 8.2 милиони евра од Артан Груби, директорот на Државна лотарија и на уште 6 лица, претресени 9 локации)', Sakam da kazam, 16 December 2024, <https://sdk.mk/index.php/makedonija/sobrani-dokazi-z-somnevane-za-pronevera-na-8-2-milioni-evra-od-artan-grubi-direktorot-na-drzhavna-lotarija-i-na-ushte-6-litsa-pretreseni-9-lokatsii/>.

51 'Palët kalojnë përgjegjësinë për arratisjen e Artan Grubit (Партиите си ја префрлаат топката за берството на Артан Груби)', DW, 19 dhjetor 2024, <https://www.dw.com/mk/serija-propusti-otkrivaat-kako-artan-grubi-so-lesnotija-ja-napustil-zemjata/a-71108688>.

Shoqëria civile

Më 15 nëntor, Konferenca Vjetore e Organizatave të Shoqërisë Civile, e mbajtur në Shkup në kuadër të Forumit Kombëtar Civica Mobilitas, u përqendrua në forcimin e bashkëpunimit qeveri-NGO në politikëbërje. Kryeministri nënvizoi rëndësinë e vendimmarrjes gjithëpërfshirëse, ndërsa ambasadori zviceran bëri thirrje për transparencë më të madhe dhe komunikim të përmirësuar midis shoqërisë civile dhe institucioneve.⁵² Në konferencë, Ministri i Arsimit dhe Shkencës njoftoi një program të ri që kërkon që nxënësit nga klasa e 7-të deri në klasën e 9-të të përfundojnë 30 orë shërbim në komunitet çdo vit, me qëllim promovimin e përgjegjësisë sociale dhe angazhimit qytetar. Planet janë duke u zhvilluar për të përhapur po këtë iniciativë edhe te nxënësit e shkollave të mesme në vitin 2025. OJQ-të janë gjithashtu të përfshira në mënyrë aktive në formësimin e Strategjisë Kombëtare të Arsimit për vitin 2026.⁵³

Vullnetarizmi mbetet i pazhvilluar, me pjesëmarrje të ulët të rinjve dhe njohje të kufizuar të punëdhënësve. Aktorët e shoqërisë civile avokojnë për mbështetje sistematike, duke përfshirë njohjen e punës vullnetare si përvojë profesionale.⁵⁴ Hulumtimet tregojnë se vetëm 17% e të rinjve janë të vetëdijshëm për rregulloret vullnetare, ndërsa 64% mendojnë se punëdhënësit nuk e njohin siç duhet një përvojë të tillë.⁵⁵

52 'Konferenca vjetore e organizatave të shoqërisë civile, sektori joqeveritar është i rëndësishëm në kohën kur merren vendime (Годишна конференција на граѓански организации, невладиниот сектор е значаен во времија кога се носат одлуки)', Mia.Mk, 15 nëntor 2024, <https://bit.ly/42wfCLE>.

53 'MASH: Studentëve do t' u kërkohet të marrin pjesë në aktivitete me përfitim shoqëror të organizuara në bashkëpunim me sektorin e shoqërisë civile (МОН: Учениците задолжително ќе учествуваат во општествено корисни активности организирани во соработка со граѓанскиот сектор)', Mia.Mk, 15 nëntor 2024, [https://bit.ly/40SwLfc?container-title=:\"Mia.mk\"&title=:\"MES: Students will be required to participate in socially beneficial activities organized in cooperation with the civil society sector \(МОН: Учениците задолжително ќе учествуваат во општествено корисни активности организирани во соработка со граѓанскиот сектор](https://bit.ly/40SwLfc?container-title=:\)

54 'Interesi për vullnetarizëm është ende i ulët në Maqedoni (Во Македонија се уште е слаб интересот за волонтерство)', Sitel, 12 gusht 2024, <https://sitel.com.mk/vo-makedonija-se-ushte-e-slab-interesot-za-volonterstvo>.

55 'Aktivistë: "Të jesh vullnetar do të thotë të japësh, por edhe të marrësh" (Активисти: "Да бидеш волонтер, значи до до доваш, но и до добиваш")', Alfa, 8 dhjetor 2024, <https://alfa.mk/da-bidesh-volonter-znachi-da-davash-no-i-da-dobivash-svetski-den-na-volonterite/>.

Mbikëqyrja civile e sektorit të sigurisë/ inteligjencës

Në tetor, qeveria shkarkoi ish-drejtorin e Agjencisë së Sigurisë Kombëtare (ASK) dhe caktoi një pasardhës,⁵⁶ duke nxitur akuza të opozitës për politizimin e agjencisë. U ngritën shqetësime mbi kualifikimet e Drejtorit të ri dhe parregullsitë e pretenduara në kredencialet e tij, duke çuar në thirrje për largimin e tij.⁵⁷ Seancat parlamentare për këtë çështje ishin të diskutueshme,^{58,59} ndërsa Levica vuri në dyshim mbikëqyrjen e sigurisë së ASK-së pas një paraqitjeje publike nga një klerik islamik i ndaluar në Shkup.⁶⁰ Në fund të dhjetorit, KSHPK vendosi që Drejtori plotëson të gjitha kërkesat ligjore për të udhëhequr ASK-në, ndërsa deklaroi se kontrollat e pastrimit të sigurisë për informacionin e klasifikuar ishin ende në proces dhe se disa nga detyrat e tij mund t'i delegoheshin Zëvendës Drejtorit.⁶¹ Ndërkohë, BDI kritikoi koalicionin VLEN për nxitjen e tensioneve etnike dhe pretendimin e diskriminimit ndaj stafit shqiptar në institucionet e sigurisë.⁶²

Më 2 dhjetor, KSHPK-ja mori një ankesë kundër drejtoreshës aktuale të Agjencisë së Inteligjencës, duke pretenduar se ajo nuk arriti të paraqiste raporte për punën e Agjencisë në organe të ndryshme shtetërore. KSHPK ia referoi çështjen Presidentit të vendit për të vlerësuar më tej komunikimin dhe shkëmbimin e informacionit midis Agjencisë së Inteligjencës dhe institucioneve të tjera. Për më tepër, u paraqit një ankesë e veçantë në lidhje me një punonjës të Agjencisë që dyshohet se kishte postuar fotografi të lidhura me partinë në Facebook gjatë zgjedhjeve parlamentare, e cila iu referua kontrollit të brendshëm të Agjencisë së Inteligjencës për hetim.⁶³

‘Dhoma e heshtur’ e Kuvendit e prezantuar në fund të tetorit dhe e krijuar për të parandaluar mbikëqyrjen dhe përgjimin e paautorizuar, është menduar kryesisht për komisionet parlamentare që merren me informacionin e klasifikuar, por mund të përdoret edhe nga institucione të tjera shtetërore të sigurisë me miratim parlamentar.⁶⁴

56 ‘Qeveria emëron një drejtor të ri të Agjencisë së Sigurisë Kombëtare (Владата назначинов директор на Агенцијата за национална безбедност)’, Radio Slobodna Evropa, 16 tetor 2024, <https://www.slobodnaevropa.mk/a/33161260.html>.

57 ‘LSDM: A ka drejtori i ri i ASK-së një dokument të vlefshëm që vërteton zotërimin e gjuhës angleze dhe a ka ai pesë vjet përvojë në pozicione drejtuese? (СДСМ: Дали новиот директор на АНБ има вистински документ за познавање англиски јазик и дали има пет години стаж на раководни позиции?)’, 360 Stepeni, 20 tetor 2024, <https://360stepeni.mk/sdsm-dali-noviot-direktor-na-anb-ima-vistinski-dokument-za-poznavane-na-angliski-jazik-i-dali-ima-pet-godini-stazh-na-rakovodni-pozitsii/>.

58 ‘Publiku nuk arriti të dëgjojë kreun e ASK-së, Hristovski - seanca e Komitetit Mbikëqyrës u ndërpre (Јавноста не успеа го слушне првиот човек на АНБ, Христовски - седницата на Комисијата за надзор прекината)’, 24.mk, 11 dhjetor 2024, <https://24.mk/details/javnosta-ne-uspea-da-go-slushne-prvot-chovek-na-anb-khristovski-sednicata-na-komisijata-za-nadzor-prekinata>.

59 ‘Filipçe e akuzoi Hristovskin për as pesë vjet përvojë menaxheriale, Mickoski pretendon se ka nëntë (Филипче обвини дека Христовски нема ни пет години раководно искуство, Мицкоски тврди дека има девет)’, 365.Mk, 31 tetor 2024, <https://cdn-5859be45f911ca35ec95022d.closte.com/filipche-obvini-deka-hristovski-nema-ni-pet-godini-rakovodno-iskustvo-mickoski-tvrdi-deka-ima-devet/>.

60 ‘Levica: ASK hesht ndërsa ekstremistët fetarë të lidhur me Al Kaedën predikojnë (Левица: АНБ молчи додека проповедаат верски екстремисти поврзани со Ал Каеда)’, A1on, 4 dhjetor 2024, <https://a1on.mk/macedonia/levica-anb-molchi-dodeka-propovedaat-verski-ekstremisti-povrzani-so-al-kaeda/>.

61 ‘Bojan Hristovski mund të jetë Drejtor i ASK-së sipas votës së të gjithë anëtarëve të Komisionit Kundër Korrupsionit (Бојан Христовски може да биде директор на АНБ, изгласаа сите членови на Антикорупциската комисија)’, Sakam da kazam, 24 dhjetor 2024, <https://sdk.mk/index.php/makedonija/bojan-hristovski-mozhe-da-bide-direktor-na-anb-izglasaa-site-chlenovi-na-antikoruptionskata-komisija/>.

62 BDI Me VLEN-in po ndodh degradim ekstrem në sferën e sigurisë dhe mbrojtjes (ДУИ: Екстремно деградирање се случува во безбедносната и одбранбената сфера со ВРЕДИ), Libertas, 21 tetor 2024, <https://libertas.mk/dui-ekstremno-degradira-e-se-sluchuva-vo-bezbednosnata-i-odbranbenata-sfera-so-vredi/>.

63 ‘KSHPK: Kundër drejtoreshës aktuale të Agjencisë së Inteligjencës është marrë një peticion, i cili i është përcjellë Siljanovska Davkova për vendimmarje (ДКСК: Пристигната е претставка против актуелната директорка на Агенцијата за разузнавање, препратен е на одлучување до Силјановска Давкова)’, Nova Makedonija, 2 December 2024, <https://novamakedonija.com.mk/makedonija/dksk-pristignata-e-pretstavka-protiv-aktuelnata-direktorka-na-agencijata-za-razuznavanje-prepraten-e-na-odluchuvanje-do-siljanovska-davkova/>.

64 ‘Kuvendi mori një “dhomë të heshtur” për komunikime konfidencial (Собранието доби „глува соба“ за доверливи комуникации)’, Nova Makedonija, 21 tetor 2024, <https://novamakedonija.com.mk/makedonija/sobranieto-dobi-gluva-soba-za-doverlivi-komunikacii/>.

Reforma e Administratës Publike

Gjykata Kushtetuese vendosi shfuqizimin e Llogaritësit të Bilancit në seancën e saj më 9 tetor 2024.⁶⁵ Ky vendim pasoi vendimin e Gjykatës në shtator 2024 për fillimin e procedurave dhe pezullimin e përkohshëm të përdorimit të këtij mjeti.⁶⁶ Ndërkohë, partneri i koalicionit VLEN njoftoi se së shpejti do të propozohet zyrtarisht një Ligj i ri për Përfaqësimin e Barabartë, i përshkruar si një alternativë e përmirësuar ndaj Balancuesit. Zëvendëskryeministri i Parë nga VLEN deklaroi se tashmë ekziston një marrëveshje midis partnerëve të koalicionit për miratimin e një ligji të tillë. Megjithatë, Ministria e Administratës Publike nuk është informuar për versionin e ligjit të shpallur nga VLEN, dhe Ministri konfirmoi se Ministria nuk po përgatit një legjislacion të tillë.⁶⁷

Ministria e Administratës Publike pohoi se nuk merr qëndrim për vendimet e Gjykatës Kushtetuese,⁶⁸ por do të sigurojë zbatimin e tyre pasi të publikohet në Gazetën Zyrtare.⁶⁹ Ndërkohë, institucioneve u janë dhënë udhëzime të qarta se si të procedojnë gjatë kësaj periudhe.⁷⁰

Derisa të miratohet Ligji për përfaqësim të barabartë, njoftimet për punë do të vazhdojnë pa përkatësi etnike,⁷¹ por së pari ato do të paraqiten para Qeverisë në mënyrë që të miratohet një akt nënligjor/dekret.⁷² Për më tepër, Kryeministri njoftoi se Ligji për Përfaqësimin e Barabartë do të miratohet në nivelin e grupit të punës, i cili tashmë është krijuar, dhe do t'i dërgohet Komisionit të Venecias për shqyrtim.⁷³ Ministri për Administratën Publike nuk është pjesë e këtij grupi për shkak të pikëpamjeve të ndryshme me partnerin e koalicionit VLEN⁷⁴ dhe përkundrazi avokon për debat më të gjerë publik për të shmangur anulimin e mundshëm nga Gjykata.⁷⁵ Gjithashtu u ngritën shqetësime në lidhje me përdorimin e deklaratave të certifikuara nga noteri për përfaqësim etnik.⁷⁶

Më 28 tetor, Ministria e Administratës Publike zhvilloi një debat publik në Kuvend për projektligjet në lidhje me nëpunësit administrativë, punonjësit e sektorit publik dhe zhvillimin profesional.⁷⁷ Këto reforma synojnë të përmirësojnë menaxhimin e burimeve njerëzore, të përmirësojnë procedurat e punësimit dhe të përafrojnë politikat me standardet e BE-së.⁷⁸

65 'Balancuesi është shfuqizuar, një Ligj i ri për Përfaqësimin e Barabartë është në pritje (Балансерот укинат, доаѓа нов Закон за правична застапеност)', Radio Slobodna Evropa, 9 October 2024, <https://www.slobodnaevropa.mk/a/balanser-ustaven-diskriminacija/33152200.html>.

66 Ibid.

67 Ibid.

68 'Minçev mbi "Balancuesin": Ne nuk komentojmë vendimet e Gjykatës Kushtetuese, koalicioni qeveritar ka aftësinë politike për të gjetur një zgjidhje të përshtatshme për përfaqësim të barabartë (Минчев за „балансерот“: Не ги коментираме одлуките на Уставниот суд, владината коалиција има политички капацитет да најде соодветно решение за правичната застапеност)', 360 Stepni, 10 tetor 2024, <https://360stepni.mk/minchev-za-balanserot-ne-gi-komentirame-odlukite-na-ustavniot-sud-vladinata-koalitsija-ima-politichki-kapatsitet-da-najde-soodvetno-reshenie-za-pravichnata-zastapenost/>.

69 Ibid.

70 'Ministria e Administratës Publike me udhëzime se si të merret me "Balancuesin" (Министерството за јавна администрација со насоки како за постапува со "балансерот")', Kanal 5, 30 shtator 2024, <https://kanal5.com.mk/ministerstvoto-za-javna-administracija-so-nasoki-kako-da-postapuva-so-balanserot/a661727>.

71 'A do të jenë "udhëzimet" për shpalljet në administratë pas heqjes së "Balancuesit" një dekret qeveritar? (se биде ли „упатството“ за огласи во администрацијата по укинувајето на „балансерот“, владина уредба?)', 24.Mk, 20 tetor 2024, <https://24.mk/details/kje-bide-li-upatstvoto-za-oglasli-vo-administracijata-po-ukinu-vanjeto-na-balanserot-vladina-uredba>.

72 Ibid.

73 Ibid.

74 'Mickoski: Ekziston një grup pune ekspertësh që punojnë për një zgjidhje ligjore për përfaqësim të barabartë, Minçev nuk është pjesë e saj (Мицкоски: Има работна група на експерти која работи на законско решение за правичната застапеност, Минчев не е дел од неа)', MakPress.Mk, 30 tetor 2024, <https://makpress.mk/Home/PostDetails?PostId=605830>.

75 'Nuk ka asnjë mënyrë për kompromis, Taravari (VLEN) Ligji i ri për Përfaqësimin e Barabartë është gati, Minçev (ZNAM) të mos nxitojë (Никако да се уцорнаса, Таравари (ВЛЕН) готов е новиот Закон за правична застапеност, Минчев (ЗНАМ) да не се избрзува)', Racin.Mk, 10 tetor 2024, <https://racin.mk/vesti/nikako-da-se-usoglasat-taravari-vlen-gotov-e-noviot-zakon-za-pravichna-zastapenost-minchev-znam-da-ne-se-izbrzuva/>.

76 Ibid.

77 'Diskutim publik i Ministrisë së Administratës Publike në shtëpinë legjislative të Republikës së Maqedonisë: Fundi i fushatës së parë për fillimin e reformave në administratën publike! (Јавна дискусија на Министерството за јавна администрација во законодавниот дом на Република Македонија: Крај на првата кампања за почеток на реформите во јавната администрација!)', Faqja zyrtare e Ministrisë së Administratës Publike, 28 tetor 2024, <https://www.mioa.gov.mk/mk-MK/news/javna-diskusija-na-ministerstvoto-za-javna-administracija-vo-zakonodavniot-dom-na-republika-makedonija-kraj-na-prvata-kampanata-za-pocetok-na-reformite-vo-javnata-administracija.nspk>.

78 Ibid.

Ministria e Transformimit Dixhital njoftoi zhvillimin e një Strategjie të re Kombëtare të TIK-ut dhe fillimin e Këshillit Kombëtar për Transformimin Dixhital për të udhëhequr zhvillimin dixhital të vendit dhe për të kapërcyer hendekun dixhital.⁷⁹

Më 8 nëntor, Grupi Sektorial i Punës i RAP-it shqyrtoi draftin e Raportit Vjetor për zbatimin e Reformës së Administratës Publike (RAP), duke diskutuar sfidat e modernizimit me institucionet shtetërore, shoqërinë civile dhe donatorët.⁸⁰ Sekretariati i RAP miratoi raportin më 25 dhjetor, duke theksuar rëndësinë e monitorimit dhe vlerësimit të vazhdueshëm.⁸¹

Më 20 dhjetor, Ministria e Transformimit Digjital nisi një portal kombëtar të azhurnuar, uslugi.gov.mk, duke shtuar 100 shërbime të reja elektronike. Portali ka fituar 30,000 përdorues të rinj në pesë muaj, me përpjekje të vazhdueshme për të krijuar qendra shërbimi në të gjithë vendin.⁸²

79 Ibid.

80 Ibid.

81 Ibid.

82 'Portali uslugi.gov.mk është ridizajnuar. Qytetarët tani kanë qasje në 100 shërbime të reja elektronike (Редизајниран порталот uslugi.gov.mk Грајаните сѐра имаат пристап до нови 100 електронски услуги)', Plusinfo.Mk, 20 dhjetor 2024, <https://plusinfo.mk/rediza-niran-portalot-uslugi-gov-mk-gra-anite-sega-imaat-pristap-do-novi-100-elektronski-uslugi/>.

Kapitulli 23

Funksionimi i gjyqësorit

Dokumente strategjike

Nuk ka pasur zhvillime të rëndësishme në këtë periudhë raportuese. Janë duke u zhvilluar plane për të ristrukturuar Këshillin për Monitorimin e Zbatimit të Strategjisë së Zhvillimit të Sektorit të Drejtësisë (2024-2028) në një organ gjithëpërfshirës. Kjo reformë synon të adresojë mbivendosjet midis Agjendës së Reformave të Maqedonisë së Veriut, që rrjedhin nga Plani i Rritjes së BE-së për Ballkanin Perëndimor, duke siguruar mbikëqyrje të efektshme, koordinim të përmirësuar dhe zbatim në kohë të të gjitha masave dhe aktiviteteve.⁸³

Organet drejtuese

Më 2 dhjetor, Kryetari i Këshillit Gjyqësor dha dorëheqjen, duke përmendur presionin politik,⁸⁴ por mbeti anëtar i Këshillit.⁸⁵

Më 19 dhjetor, mandatet gjashtëvjeçare të dy anëtarëve të Këshillit Gjyqësor përfunduan.⁸⁶ Këta anëtarë përfaqësonin gjyqtarë nga Rrethi i Apelit të Shtipit dhe komuniteti që përbënte mbi 20% të popullsisë së Maqedonisë së Veriut.⁸⁷ Zëvendësimet e tyre u zgjodhën pas një procesi përzgjedhjeje më 12 dhjetor.⁸⁸ Për herë të parë, biografitë e kandidatëve u botuan në internet,⁸⁹ duke përmirësuar transparencën në përputhje me rekomandimet e BE-së.

Më 16 dhjetor, Kuvendi hodhi poshtë Raportin Vjetor 2023 të Këshillit Gjyqësor, pas një vlerësimi negativ të komisionit.⁹⁰ Kryetari njoftoi shkarkimin e mundshëm të pesë anëtarëve të Këshillit të zgjedhur nga Kuvendi,⁹¹ duke shkaktuar kritika nga ekspertë ligjorë dhe shoqëria civile, të cilët paralajmëruan për shqetësime kushtetuese dhe ligjore ndërkombëtare.⁹² Kryetari më vonë deklaroi se do të konsultohet Gjykata Kushtetuese.⁹³ Raporti i Këshillit të Prokurorëve Publikë për vitin 2023 gjithashtu mori një vlerësim negativ të komisionit, në pritje të një vendimi plenar.⁹⁴

83 'Kontributi nga Ministria e Drejtësisë në Diskutimin mbi Raportin Hije për Kapitullin 23 për periudhën tetor 2023 – shtator 2024', Faqja zyrtare e Institutit të Politikave Evropiane-Shkup, 26 dhjetor 2024, <https://epi.org.mk/post/27153>.

84 'Njoftim për shtyp (Соопштение за јавност)', Faqja zyrtare e Këshillit Gjyqësor të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 2 dhjetor 2024, <https://bit.ly/4h8L2ml>.

85 'Njoftim nga seanca e 507-të urgjente e mbajtur më 02.12.2024 (Соопштение од 507-та итна седница одржана на 02.12.2024 година)', Faqja zyrtare e Këshillit Gjyqësor të Republikës së Maqedonisë së Veriut, <https://bit.ly/40Kq5c5>.

86 'Shpallje nga Seanca e 508-të e Këshillit Gjyqësor të RMV - 05.12.2022' (Соопштение од 508-та седница на Судскиот совет на Република Северна Македонија), Faqja zyrtare e Këshillit Gjyqësor të RMV, 17 dhjetor 2024, <https://bit.ly/4jp1JvH>.

87 'Njoftim për zgjedhjen e anëtarëve të rinj të Këshillit Gjyqësor të Republikës së Maqedonisë (Соопштение за избор на новичнови на Судскиот совет на Република Македонија)', Faqja zyrtare e Këshillit Gjyqësor të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 11 dhjetor 2018, <https://bit.ly/4jp1Nvr>.

88 'Shpallja e listës së kandidatëve (Соопштение за кандидатска листа)', Faqja zyrtare e Këshillit Gjyqësor të Republikës së Maqedonisë së Veriut, <https://bit.ly/3w8pPUg>.

89 'Biografitë e kandidatëve për zgjedhjen e 2 (dy) anëtarëve të Këshillit Gjyqësor të Republikës së Maqedonisë së Veriut nga radhët e gjyqtarëve (Биографија на кандидати за избор на 2 (двајца) членови на Судскиот совет на РСМ од редот на судиите)', Faqja zyrtare e Këshillit Gjyqësor të RMV, 28 nëntor 2024, <https://bit.ly/42kIYUu>.

90 'Komisioni Parlamentar për Sistem Politik nuk e pranoi Raportin Vjetor të Këshillit Gjyqësor (Собраниската комисија за политички систем не го прифати Годишниот извештај на Судскиот совет)', MKD.mk, 3 tetor 2024, <https://mkd.mk/sobraniskata-komisija-za-politichki-sistem-ne-go-prifati-godishniot-izveshtaj-na-sudskiot-sovet/>.

91 'Raport negativ i Këshillit Gjyqësor - Kuvendi do të vendosë për shkarkimin e pesë anëtarëve të Këshillit (Негативен извештај за Судскиот совет – Собранието je одлучи за разрешувајето на пет члена на Советот)', TV 21, 26 dhjetor 2024, <https://mk.tv21.tv/negativen-izveshtaj-za-sudskiot-sovet-sobraniето-ke-odlu-chi-za-razreshuvaneto-na-pet-chlena-na-sovetot/>.

92 'A është antikushtetues shkarkimi i anëtarëve të Këshillit Gjyqësor? (Дали разрешувањето на членовите на Судскиот совет е противуставно?)', Telma TV, 29 dhjetor 2024, <https://telma.com.mk/2024/12/29/dali-razreshuvaneto-na-chlenovite-na-sudskiot-sovet-e-protivustavno/>.

93 'Gashi: Kuvendi do të konsultohet me Gjykatën Kushtetuese për të shmangur gabimin në shkarkimin e anëtarëve të Këshillit Gjyqësor të zgjedhur nga Kuvendi (Гаша: Собранието го консултира Уставниот суд за не ургешат ако ги разрешат членовите на Судски совет избрани од Собранието)', Sloboden Pecat, 26 dhjetor 2024, <https://www.slobodenpecat.mk/gashi-sobraniето-kje-go-konsultira-ustavniot-sud-za-da-ne-zgreshat-ako-gi-razreshat-chlenovite-na-sudski-sovet-iz-brani-od-parlamentot/>.

94 'Detaje e Seancës 9 (Детали на седница 9)', Faqja zyrtare e Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 25 dhjetor 2024, <https://www.sobranie.mk/detali-na-sednica.aspx?sittingId=3db1952b-6195-4d87-871c-b81d363a7969&isArchive=>.

Pavarësia dhe paanshmëria

Më 2 tetor 2024, gjyqësori nisi sistemet SRS Femida and Femida True Records për të mandatuar regjistrimet audio dhe video të seancave gjyqësore, duke zëvendësuar teknologjinë e vjetëruar dhe duke rritur transparencën e gjykatës.⁹⁵

Më 22 tetor, Gjykata e Lartë dhe Këshilli i Mediave Gjyqësore paraqitën rekomandime⁹⁶ për regjistrimin dhe fotografimin e standardizuar në rastet me interes publik.⁹⁷ Pavarësisht miratimit të tyre më 6 nëntor, një gjyqtar nga Gjykata Themelore në Manastir nuk arriti të respektojë,⁹⁸ duke nxitur një ankesë dhe një shqyrtim ligjor të vazhdueshëm nga Gjykata Supreme.⁹⁹

Në nëntor dhe dhjetor, Ministria e Drejtësisë, e mbështetur nga projekti i BE-së për Sundimin e Ligjit, zhvilloi katër debate ekspertësh me gjykatat në nivelin e apelit për projekt-ndryshimet e Ligjit për Këshillin Gjyqësor,¹⁰⁰ me qëllim forcimin e kornizave ligjore përmes një procesi konsultimi gjithëpërfshirës.¹⁰¹

Më 27 nëntor 2024, u miratua një Rregullore e re për përbërjen dhe funksionimin e Këshillit për Koordinimin e Teknologjisë së Informacionit dhe Komunikimit në Organet Gjyqësore (Këshilli i TIK)¹⁰² për t'u përafruar plotësisht me nenin 87a të Ligjit për Gjykatat.¹⁰³ Ky nen mandaton që Këshilli të përfshijë vetëm përfaqësues nga institucionet gjyqësore, duke adresuar mosveprimin në përbërjen e zgjedhur më 25 janar 2024, e cila përjashtonte një përfaqësues nga Gjykata e Lartë.¹⁰⁴ Sipas Rregullores së re, përfaqësues nga AGJPP, shoqata dhe fondacione të lidhura me drejtësinë dhe komuniteti akademik mund të marrin pjesë sipas nevojës, me propozimin e anëtarëve të Këshillit, por pa të drejtë vote.¹⁰⁵

95 'Promovimi i sistemit për regjistrimin audio dhe video të seancave gjyqësore (Промоција на системот за тонско (аудио) и видео снимање на судските расправи)', Faqja zyrtare e Këshillit Gjyqësor të RMV, 2 tetor 2024, <https://bit.ly/40KMx4K>.

96 'Rekomandime për filmimin dhe fotografimin në sallën e gjyqit (Препораки за снимање и фотографирање во судница)' (Gjykata Supreme e Republikës së Maqedonisë së Veriut, 22 tetor 2024), <https://bit.ly/4hpltfM>.

97 'Gjykata Supreme dhe Këshilli i Mediave Gjyqësore promovuan rekomandimet për filmimin dhe fotografimin në sallën e gjyqit (Врховниот суд и Судско-медиумскиот совет ги промовираа препораките за снимање и фотографирање во судница)', Faqja zyrtare e Gjykatës Supreme të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 22 tetor 2024, <https://bit.ly/3CphDWF>.

98 'Akreditimet e gazetarëve që ne kemi dhënë si Gjykatë e Lartë janë për të forcuar besimin në gjyqësor, jo për t'u injoruar nga gjykatësit, Besa Ademi reagon ndaj incidentit të djeshëm në Manastirin e Gjykatës Themelore (Новинарските акредитации што сме ги дале како Врховен суд се за да се зајакне довербата во судството, а не судиите да ги игнорираат, реагира Беса Адеми за вчерашниот инцидент во битолскиот основен суд)', Sakam da kazam, 7 nëntor 2024, <https://sdm.mk/index.php/makedonija/novinarskite-akreditatsii-shto-sme-gi-dale-kako-vrhoven-sud-se-da-se-zajakne-doverbata-vo-sudstvoto-a-ne-sudiite-da-gi-ignoriraat-reagira-besa-ademi-za-vcherashniot-incident-vo-bitolskiot-sud/>.

99 'Ademi: Akreditimet dhe rekomandimet e mediave për filmimin dhe fotografimin në sallën e gjyqit duhet të respektohen (Адеми: Да се почитуваат акредитациите за медиумите и препораките за снимање и фотографирање во судница)', Faqja zyrtare e Gjykatës Supreme të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 7 nëntor 2024, <https://bit.ly/4g5ZVfb>.

100 'Debati i dytë i ekspertëve për ndryshimet në Ligjin për Këshillin Gjyqësor (Втора струна дебата за измени и дополнувања на Законот за Судски совет)', Radio Televizioni i Maqedonisë (MRT), 28 nëntor 2024, <https://www.mrt.com.mk/node/120048>; 'Shtip i Apelit të Rrumbullakët (Тркалезна маса Апелација Штип)', Faqja zyrtare e Ministrisë së Drejtësisë, 3 dhjetor 2024, <https://www.pravda.gov.mk/galerija/3446>; 'Në Gjykatën Themelore në Gostivar, u mbajt një tryezë e rrumbullakët në lidhje me nevojat për ndryshime dhe plotësime të Ligjit për Këshillin Gjyqësor', Faqja zyrtare e Ministrisë së Drejtësisë, 12 dhjetor 2024, <https://www.pravda.gov.mk/vest/6799>.

101 'Filkov: Po fillojmë një proces për një Këshill Gjyqësor funksional dhe të pavarur, të lirë nga ndikimet politike', Faqja zyrtare e Ministrisë së Drejtësisë, 15 nëntor 2024, <https://www.pravda.gov.mk/vest/6788>.

102 'Rregullore për përbërjen dhe mënyrën e funksionimit të Këshillit për koordinimin e teknologjisë së informacionit dhe komunikimit në organet gjyqësore (Правилник за составот и начинat на работа на Советот за koordinирање на информатичко-хоникациска технологија во правосудните органи)', Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut nr. 242/2024.

103 'Kontributi nga Ministria e Drejtësisë në Diskutimin mbi Raportin Hije për Kapitullin 23 për periudhën tetor 2023 – shtator 2024'.

104 Ibid.

105 'Rregullore për përbërjen dhe mënyrën e funksionimit të Këshillit për koordinimin e teknologjisë së informacionit dhe komunikimit në organet gjyqësore (Правилник за составот и начинat на работа на Советот за koordinирање на информатичко-хоникациска технологија во правосудните органи)'

Llogaridhënia

Më 24¹⁰⁶ dhe 29 tetor,¹⁰⁷ Këshilli Gjyqësor dhe Këshilli i Prokurorëve Publikë emëruan dy anëtarë në Këshillin Drejtues të Akademisë së Gjyqtarëve dhe Prokurorëve Publikë (AGJPP), duke ngritur shqetësime mbi rreziqet e korrupsionit dhe konfliktet e interesit. Në vend që t'i përmbahen nenit 9 të Ligjit për Akademinë e Gjyqtarëve dhe Prokurorëve Publikë¹⁰⁸ dhe nenit 44 të Ligjit për Parandalimin e Korrupsionit dhe Konfliktit të Interesit,¹⁰⁹ ata emëruan anëtarë të këshillave të tyre si përfaqësues.¹¹⁰ Megjithatë këta individë formalisht mbajnë titujt e gjyqtarëve dhe prokurorëve, rolet e tyre ndërpriten për shkak të emërimeve të tyre si anëtarë të këshillit, duke anashkaluar kërkesën për gjyqtarë dhe prokurorë aktivë.

Procesit i mungonte transparenca dhe arsyetimi.¹¹¹ Këshilli i Prokurorëve Publikë e zgjidhi çështjen në vetëm 11 minuta, ndërsa Këshilli Gjyqësor e trajtoi atë në pikën e rendit të ditës “të ndryshme”, pas dy diskutimeve me seancë të mbyllur që përjashtuan publikun.¹¹² Si rezultat, diskutimet dhe vendimet u hoqën nga regjistrimet e seancave në dispozicion të publikut.¹¹³ Emërimet krijuan gjithashtu konflikt interesi, pasi anëtarët e emëruar mund të ndikonin në vendimet kryesore gjyqësore në të gjitha fazat.¹¹⁴

Vendimi tërhoqi kritika të forta nga partitë politike dhe shoqëria civile, duke bërë që KSHPK-ja të nisë një hetim.¹¹⁵ KSHPK arriti në përfundimin se emërimet kanë shkelur ligjet kundër korrupsionit, duke minuar integritetin gjyqësor dhe bëri thirrje për anulimin e tyre.¹¹⁶ Pavarësisht kësaj, të dy këshillat kanë mbrojtur veprimet e tyre, duke pretenduar se emërimet e mëparshme të ngjashme nuk ishin kontestuar.¹¹⁷

Kontrolli i mëtijshëm i gjyqësorit u ngrit me shkarkimin e një gjyqtari dhe ish-kryetarit të Gjykatës Themelore të Kavadarit më 16 tetor, në një nga dy rastet e vazhdueshme që vlerësonin llogaridhënien e tij.¹¹⁸ Shkarkimi i tij u bazua në sjellje neglizhente dhe joprofesionale, duke përfshirë 95 telefonata me një të pandehur në një çështje që ai kryesoi.¹¹⁹ Fillimisht, ai kishte kërkuar qasje publike në procedurë, por më vonë kërkoj përjashtimin e publikut nga rrjedha e mëtijshme e procedurës.¹²⁰

106 'Kumtesë nga Seanca e 508-të e Këshillit Gjyqësor të RMV - 05.12.2022' (Соопштение од 508-та седница на Судскиот совет на Република Северна Македонија), Faqja zyrtare e Këshillit Gjyqësor të RMV, 17 dhjetor 2024, <https://bit.ly/4jplJvH>.

107 'Procesverbali i seancës së 4-të të KPPRMV (Записник од 4 седница на СЈОPCM)', Faqja zyrtare e Këshillit të Prokurorëve Publikë të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 29 tetor 2024, <https://sjorm.gov.mk/zapisnik-od-4-sednica-na-sjorm/>.

108 'Ligji për Akademinë e Gjyqtarëve dhe Prokurorëve Publikë (Закон за Академијата за судии и јавни обвинители)', Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë Nr. 20/2015; 192/2015; 231/2015; 163/2018.

109 'Ligji për Parandalimin e Korrupsionit dhe Konfliktit të Interesit (Закон за спресевање на корупција и судир на интереси)', Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut nr. 12/2019.

110 'Njoftim nga seanca e 503-të e Këshillit Gjyqësor të Republikës së Maqedonisë së Veriut (Соопштение од 503-та седница на Судскиот совет на Република Северна Македонија)', 'Procesverbali i seancës së 4-të të KPPRMV-së (Записник од 4 седница на СЈОPCM)'.

111 'Reagim publik ndaj emërimit të anëtarëve në Këshillin Drejtues të Akademisë nga Këshilli Gjyqësor dhe Këshilli i Prokurorëve Publikë (Јавна реакција за номинација на членови на Управниот одбор на Академијата од страна на Судскиот совет и Советот на јавни обвинители)' (Koalicioni 'Të gjithë për gjykimet të drejta', 24 tetor 2024), <https://all4fairtrials.org.mk/wp-content/uploads/2024/10/35-JR-UO-ASJO-102024.pdf>.

112 Ibid.

113 Ibid.

114 Bordi Drejtues i Akademisë vendos për ankesat e kandidatëve në lidhje me pranimet, rezultatet e trajnimit dhe renditjen përfundimtare për gjyqtarët dhe prokurorët publikë, ndërsa këshillat vendosin për përzgjedhjen përfundimtare të këtyre kandidatëve si gjyqtarë dhe prokurorë publikë. Ky rol i dyfishtë u mundëson anëtarëve të këshillave të ndikojnë në vendimet në çdo fazë të progresit të një kandidati, duke minuar paanshmërinë dhe duke konsoliduar fuqinë vendimmarrëse.

115 'KSHPK kërkon nga Këshilli Gjyqësor dhe Këshilli i Prokurorëve Publikë të anulohet vendimi për emërimin e anëtarëve të tyre në Këshillin Drejtues të Akademisë së Gjyqtarëve dhe Prokurorëve Publikë (ДКСК бара Судскиот и Советот на јавни обвинители до ја стават вон сила одлуката за номинација на свои членови во Управниот одбор на АСЈО)', 360 Stepeni, 8 nëntor 2024, <https://360stepeni.mk/dksk-bara-sudskiot-i-sovetot-na-javni-obviniteli-da-ja-stavat-von-sila-odlukata-za-nominatsija-na-svoi-chlenovi-vo-upravniot-odbor-na-asjo/>.

116 'Vendimet e KSHPK-së kanë arritur në këshillat gjyqësore dhe të prokurorisë, ata duhet të veprojnë deri më 29 nëntor (Одлуките на ДКСК пристигнаа до судскиот и обвинителскиот совет, мора до постапат до 29 ноември)', Sloboden Pecat, 15 nëntor 2024, <https://www.slobodenpecat.mk/odlukite-na-dksk-pristignaa-do-sudskiot-i-obvinitskiot-sovet-mora-da-postapat-do-29-noemvri/>.

117 'Procesverbali i seancës së 505-të të Këshillit Gjyqësor të Republikës së Maqedonisë së Veriut (Записник од 505-тата седница на Судскиот совет на Република Северна Македонија)' (Këshilli Gjyqësor i Republikës së Maqedonisë së Veriut, 20 nëntor 2024), <https://bit.ly/4hwueWK>; 'Procesverbali i seancës së 8-të të KPPRMV (Записник од 8 седница на СЈОPCM)' (Këshilli i Prokurorëve Publikë të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 27 nëntor 2024), <https://sjorm.gov.mk/zapisnik-od-8-sednica-na-sjorm/>.

118 'Gjyqtari Lazar Nanev i Gjykatës në Kavadarci është shkarkuar, ka mësuar Telma (Разрешен судијата од кавадаречкиот суд, Лазар Нанев, дознава Телма)', Telma TV, 16 tetor 2024, <https://telma.com.mk/2024/10/16/razreshen-lazar-nanev-doznava-telma/>.

119 'Shpallja e listës së kandidatëve (Соопштение за кандидатска листа)', Faqja zyrtare e Këshillit Gjyqësor të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 6 shtator 2024, <https://bit.ly/3w8pUg>.

120 'Kumtesë nga Seanca e 502-të e Këshillit Gjyqësor të RMV - 05.12.2022' (Соопштение од 502-та седница на Судскиот совет на Република Северна Македонија), Faqja zyrtare e Këshillit Gjyqësor të RMV, 16 dhjetor 2024, <https://bit.ly/4jplJvH>.

KSHPK gjithashtu filloi procedurën më 8 nëntor duke dorëzuar një iniciativë në Këshillin Gjyqësor dhe Shoqatën e Gjyqtarëve për të filluar procedurën disiplinore kundër një anëtari të Këshillit Gjyqësor për konflikt interesi dhe paragjykim në kryerjen e detyrave zyrtare.¹²¹ Anëtari dyshohet se ka filluar procedurat për të përcaktuar llogaridhënien e gjyqtarëve të Gjykatës së Lartë që kishin luajtur një rol vendimtar në një çështje që përfshinte vëllain e tyre, në kundërshtim me nenet 73 dhe 75 të Ligjit për Parandalimin e Korrupsionit dhe Konfliktit të Interesit.¹²² Për më tepër, KSHPK përcaktoi se anëtari kishte kryer një kundërvajtje të dënueshme sipas nenit 107 dhe njoftoi planet për të filluar procedurat për lëshimin e një urdhri për kundërvajtje.¹²³

Shqetësimet mbi sistemin e prokurorisë u shfaqën në nëntor, me Prokurorin Publik që propozoi procedim disiplinor kundër dy prokurorëve nga Prokuroria e Lartë Publike në Shkup për sjellje joprofesionale dhe parregullsi procedurale. Më 11 nëntor, drejtori i zyrës u pezullua, dhe Këshilli i Prokurorëve Publikë konfirmoi vendimin më 18 nëntor, në pritje të procedurave penale në vazhdim.

Shqetësimet mbi sistemin e prokurorisë u shfaqën në nëntor pas një rishikimi mbikëqyrës të Prokurorisë së Lartë Publike në Shkup. Prokurori Publik i Republikës së Maqedonisë së Veriut paraqiti një propozim në Komisionin për Përcaktimin e Llogaridhënies Disiplinore të Prokurorëve Publikë brenda Këshillit të Prokurorëve Publikë, duke kërkuar procedim disiplinor ndaj Drejtuesit të zyrës dhe një prokurori tjetër publik për sjellje joprofesionale dhe neglizhente.¹²⁴ Prokurori publik akuzohet për parregullsi procedurale, përfshirë heqjen dorë nga ankesat ose aktakuzat në katër raste, si dhe shkelje në regjistrimin dhe trajtimin e rasteve.¹²⁵ Ndërkohë, drejtuesi i zyrës është nën hetim për ngacmim në vendin e punës dhe përfshirjen e tij në tre nga rastet e lartpërmendura, për të cilat ai ka dhënë pëlqim.¹²⁶ Si rezultat, më 11 nëntor 2024, Prokurori Publik pezulloi Drejtuesin e Prokurorisë së Lartë Publike në Shkup.¹²⁷ Këshilli i Prokurorëve Publikë shqyrtoi pezullimin dhe, më 18 nëntor 2024, konfirmoi vendimin, duke e larguar atë nga detyra për kohëzgjatjen e procedimit penal në vazhdim.¹²⁸

Profesionalizmi dhe kompetenca

Më 6 nëntor, Këshilli Gjyqësor zhvilloi zgjedhjet e para sipas Rregullores së re të Procedurës dhe Rregullores për renditje të kandidatëve për zgjedhjen e gjyqtarëve në gjykatat e larta, miratuar më 29 maj 2024.¹²⁹ Dy gjyqtarë u zgjodhën në Gjykatën e Apelit të Gostivarit dhe tre gjyqtarë në Gjykatën e Apelit të Shtipit në divizionin civil. Rregullat e ndryshuara të procedurës u zbatuan edhe në zgjedhjen e kryetarëve të gjykatave për Gjykatën e Lartë Administrative dhe Gjykatat Themelore në Veles dhe Strugë.¹³⁰

121 'KSHPK paraqet iniciativë për procedim disiplinor kundër një anëtari të Këshillit Gjyqësor (ДКСК поднесе иницијатива за дисциплинска постапка против член на Судскиот совет)', A1 On, 8 nëntor 2024, <https://a1on.mk/macedonia/dksk-podnese-inicijativa-za-disciplinska-postapka-protiv-chlen-na-sudskiot-sovet/>.

122 'Gjyqtarët e Gjykatës Supreme raportojnë Antoaneta Dimovska në Komisionin Kundër Korrupsionit për shkak të kërcënimeve dhe presionit (Врховни судии ја пријавиле Антоанета Димовска во Антикорупциска поради закани и притисоци)', TV Alfa, 9 nëntor 2024, <https://alfa.mk/paula-denes/>.

123 'KSHPK ngre iniciativë për procedim disiplinor ndaj një anëtari të Këshillit Gjyqësor (ДКСК поднесе иницијатива за дисциплинска постапка против член на Судскиот совет)',

124 'Kocevski ka paraqitur propozim për fillimin e procedurës disiplinore kundër kreut të Prokurorisë së Lartë Publike në Shkup, Mustafa Hajrulahi, dhe një prokurori tjetër publik (Коцевски доставил предлог за поведување дисциплинска постапка против шефот на Вишото ЈО Скопје Мустафа Хајрулахи и уште еден јавен обвинител)', Nova Makedonija, 3 dhjetor 2024, <https://novamakedonija.com.mk/makedonija/kocevski-dostavil-predlog-za-poveduvanje-disciplinska-postapka-protiv-shefot-na-vishoto-jo-skopje-mustafa-hajrulahi-i-ushte-eden-javen-obvinitel/>.

125 Ibid.

126 Ibid.

127 'Hetimi ndaj prokurorit publik, vendimi i marrë për largimin e tij nga detyra (Истрапа против јавен обвинител, донесена одлука за оддалечување од функцијата)', Faqja zyrtare e Prokurorisë Publike të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 11 nëntor 2024, <https://jorm.gov.mk/istraga-protiv-javen-obvinitel-donesena-odluka-za-oddalechuvane-od-funkcijata/>.

128 'Kumtesë për takim të mbajtur (Соопштение за одржана седница)', Faqja zyrtare e Këshillit të Prokurorëve Publikë të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 18 nëntor 2024, <https://sjorm.gov.mk/soopshtenie-za-odrzhana-sednica-2/>.

129 'Kumtesë nga Seanca e 488-të e Këshillit Gjyqësor të RMV - 29.12.2022- 05/29/2024 (Соопштение од 488-та седница на Судскиот совет на РСМ - 29.05.2024 година)', Faqja zyrtare e Këshillit gjyqësor të RMV, <https://bit.ly/4bOIHLK>.

130 'Kumtesë nga Seanca e 504-të e Këshillit Gjyqësor të RMV - 05.12.2022' (Соопштение од 504-та седница на Судскиот совет на Република Северна Македонија)', Faqja zyrtare e Këshillit gjyqësor të RMV, 17 dhjetor 2024, <https://bit.ly/4jp1vH>.

Më 22 tetor, Këshilli i Prokurorëve Publikë zgjodhi gjashtë prokurorë publikë. Këto përfshinin një prokuror publik për Prokurorinë e Lartë Publike në Manastir, një për Prokurorinë e Lartë Publike në Shkup, dy për Prokurorinë Publike të Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe dy për Prokurorinë Themelore Publike për Ndjekjen e Krimit të Organizuar dhe Korrupsionit (PTHPNKOK).¹³¹ Diçka për t'u theksuar është se një nga prokurorët e zgjedhur ishte përballur më parë me procedura disiplinore në lidhje me ngjarjet e vitit 2017, por çështja u pushua për shkak të fillimit të parakohshëm të propozimit.¹³²

Cilësia e drejtësisë

Më 14 tetor, Këshilli Drejtues i AGJPP-së zgjodhi një drejtor të ri, një prokuror publik nga Prokuroria e Lartë Publike në Manastir.¹³³ Një nga gjashtë kandidatët e tjerë kundërshtoi procesin e përzgjedhjes në Gjykatën Administrative, duke pretenduar shkelje procedurale.¹³⁴ Megjithatë, gjykata e rrëzoi padinë si të pabazuar.¹³⁵

Më 27 dhjetor, AGJPP publikoi renditjen paraprake për provimin përfundimtar të gjeneratës së tetë të praktikantëve nga programi i trajnimit fillestar.¹³⁶ Pas emërimit të diskutueshëm të anëtarëve të bordit nga Këshilli Gjyqësor dhe Këshilli i Prokurorëve Publikë, mandati katërvjeçar i bordit të ri, përfshirë anëtarët e emëruar nga këshilli, u krijua më 30 dhjetor. Bordi mbajti një seancë urgjente për të miratuar Rregulloren e tij të punës, dhe shpalli zgjedhjen e një Zëvendës Drejtori.¹³⁷

Efikasiteti

Më 8 tetor 2024, Gjykata e Lartë përcaktoi qëndrimin parimor se shteti është i detyruar të sigurojë një mjedis të shëndetshëm dhe se mosadresimi i ndotjes së ajrit dhe mjedisit përbën shkelje të të drejtave të qytetarëve. Rrjedhimisht, qytetarët kanë të drejtë të padisin shtetin dhe të kërkojnë kompensim për dëmet që vijnë nga efektet e ndotjes.¹³⁸

131 'Kumtesë (Соопштение)', Faqja zyrtare e Këshillit të Prokurorëve Publikë të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 22 tetor 2024, , <https://sjorm.gov.mk/soopshtenie-5/>.

132 'Anëtarët e Këshillit të Prokurorëve Publikë, pas pesë vjetësh, konkluduan se procedura disiplinore kundër Zlatko Bikovskit për 27 prill ishte e parakohshme dhe e ngritën atë në funksionin e Prokurorit Publik të Republikës (Членовите на Советот на јавни обвинители, по пет години, заклучија дека дисциплинската постапка против Златко Биковски за настаните од 27 април била задоцнета и го унапредија во Републички јавен обвинител)', Sakam da kazam, 24 tetor 2024, <https://sdk.mk/index.php/makedonija/chlenovite-na-sovetot-na-javni-obviniteli-po-5-godini-sfatija-deka-distiplinskata-postapka-protiv-zlatko-bikovski-za-27-april-bila-zadotsneta-i-go-unapredija-vo-republichki-obvinitel/>.

133 'Njoftim nga vazhdimi i seancës së 221-të të Këshillit Drejtues të Akademisë së Gjyqtarëve dhe Prokurorëve Publikë (Известување од одржано продолжение на 221-та седница на Управниот одбор на Академијата за судии и јавни обвинители)', Faqja zyrtare e Akademisë për Gjyqtarë dhe Prokurorë Publikë "Pavel Shatev", 14 tetor 2024, <https://bit.ly/4hsyaYm>.

134 'Gjyqtari Nenad Saveski ngriti padi për mënyrën se si u zgjodh Drejtori i Akademisë së Gjyqtarëve dhe Prokurorëve Publikë (Судијата Ненад Савески поднесе тужба поради начинот на кој беше избран директор на Академијата за судии и јавни обвинители)', 360 Stepni, 15 nëntor 2024, <https://360stepni.mk/sudijata-nenad-saveski-podnese-tuzhba-poradi-nachinot-na-koj-beshe-izbran-direktor-na-akademijata-za-sudii-i-javni-obviniteli/>.

135 'Gjykata Administrative refuzoi si të pabazuar padinë në lidhje me mënyrën e zgjedhjes së Drejtorit të AGJPP-së (Управниот суд ја одби како неоснована тужбата за начинот на кој беше избрана директорката на ACJO)', 360 Stepni, 17 dhjetor 2024, <https://360stepni.mk/upravniot-sud-ja-odbi-kako-neosnovana-tuzhba-ta-za-nachinot-na-koj-beshe-izbrana-direktorkata-na-asjo/>.

136 'Lista paraprake e renditjes nga provimi përfundimtar për gjeneratën e tetë (ПРЕЛИМИНАРНА РАНГ ЛИСТА ОД ЗАВРШНИОТ ИСПИТ ЗА 8-МА ГЕНЕРАЦИЈА)', Faqja zyrtare e Akademisë për Gjyqtarë dhe Prokurorë Publik "Pavel Shatev", 27 dhjetor 2024, <https://bit.ly/42qzgPZ>.

137 'Njoftim nga seanca e 227-të e Këshillit Drejtues të Akademisë së Gjyqtarëve dhe Prokurorëve Publikë "Pavel Shatev" (Известување од одржана 227-та седница на Управниот одбор на Академијата за судии и јавни обвинители, Павел Шатев ")", Faqja zyrtare e Akademisë për Gjyqtarë dhe Prokurorë Publikë "Pavel Shatev", 31 dhjetor 2024, <https://bit.ly/3PSoXNg>.

138 'Gjykata Supreme: Shteti është i detyruar të sigurojë një mjedis të shëndetshëm, dhe dështimi për të ndërmarrë veprime është shkelje e të drejtave të qytetarëve (Врховниот суд: Државата е должна до обезбеди здрава животна средина, а непреземањето дејствија е повреда на правата на граѓаните)', Faqja zyrtare e Gjykatës Supreme të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 8 tetor 2024, <https://bit.ly/4aynohx>.

Lufta kundër korrupsionit

Raporti i fundit i KE-së për vendin arriti në përfundimin se niveli i përgatitjes së vendit në luftën kundër korrupsionit është midis 'pak dhe mesatar'. Ai përsëriti rekomandimet e mëparshme, duke përfshirë miratimin e një Kodi të ri Penal në përputhje me acquis të BE-së dhe standardet ndërkombëtare, rritjen e zbatimit të Strategjisë Kombëtare për Parandalimin e Korrupsionit dhe Konfliktit të Interesave, dhe sigurimin e burimeve të mjaftueshme njerëzore dhe financiare për Zyrën e PTHPNKOK dhe KSHPK.¹³⁹

Komisioni Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit

Gjatë këtij tremujori, KSHPK¹⁴⁰ dhe Zyra e Prokurorit Publik (ZPP)¹⁴¹ hetuan nëse drejtori i sapoemëruar i ASK i plotëson kërkesat për pozicionin. KSHPK arriti në përfundimin se i mungonte autoriteti për të vlerësuar kredencialet akademike të drejtorit, por zbuloi se ai i plotëson zyrtarisht kërkesat.¹⁴² Në të njëjtën kohë, kjo çështje ngriti problematikën e konfliktit të mundshëm të interesit që përfshinte një nga anëtarët e KSHPK-së,¹⁴³ që jepte mësim në të njëjtin universitet nga i cili u diplomua drejtori.¹⁴⁴ KSHPK është përgjigjur se anëtari në fjalë ka kërkuar të përjashtohet nga ky rast. Megjithatë, kolegët e saj nuk ishin dakord,¹⁴⁵ duke pohuar se nuk kishte konflikt interesi pasi ajo ishte vetëm një lektore e ftuar në atë universitet dhe kurrë nuk kishte marrë ndonjë kompensim financiar për ligjëratat e saj.¹⁴⁶

KSHPK gjithashtu përfundoi disa hetime të tjera gjatë këtij tremujori, duke gjetur konflikt interesi kur një drejtor i një qendre ndër-komunale për punë sociale ishte anëtar i bordit drejtues të Sistemit të Ujit dhe Kanalizimeve të Ndërmarrjeve Publike në të njëjtën kohë¹⁴⁷ dhe keqpërdorim të parave shtetërore për qëllime private në një udhëtim pune nga një ish-ministër i kulturës.¹⁴⁸ Në rastin e djalit të kryeministrit aktual që udhëtonte me të në një udhëtim pune, KSHPK përcaktoi se ai udhëtonte me shpenzimet e tij dhe nuk kishte keqpërdorim të parave të shtetit për qëllime private.¹⁴⁹

Në fillim të dhjetorit, KSHPK miratoi ndryshime në Rregulloren e saj të punës, duke prezantuar shpërndarjen e rastësishme dhe të barabartë të çështjeve midis anëtarëve të saj.¹⁵⁰ Për më tepër, KSHPK miratoi

139 "DOKUMENTI I PUNËS I STAFIT TË KOMISIONIT – Raporti i Maqedonisë së Veriut 2024", 30 tetor 2024, <https://bit.ly/40NhHZf>.

140 'Komisioni Kundër Korrupsionit hap çështje kundër emërimit të Bojan Hristovskit si drejtor i Agjencisë së Sigurisë Kombëtare (Антикорупциска отвора предмет за назначување на Бојан Христовски за директор на АНБ)', Sloboden Pечат, 22 tetor 2024, <https://www.slobodenpecat.mk/antikorupciska-otvora-predmet-za-naznachuvanjeto-na-bojan-hristovski-za-direktor-na-anb/>.

141 'Prokuroria Publike ka hapur një hetim paraprak për emërimin e Hristovskit si drejtor i ASK-së (Обвинителство отвори предистрага за назначување на Христовски за директор на АНБ)', Sloboden Pечат, 1 nëntor 2024, <https://www.slobodenpecat.mk/obvinitelstvo-otvori-predistraga-za-naznachuvanjeto-na-hristovski-za-direktor-na-anb/>.

142 'Komisioni Kundër Korrupsionit u deklarua jokompetent për vlefshmërinë e certifikatës TOEFL të Hristovskit (Антикорупциска се прогласи за ненадлежна за валидност на TOEFL сертификатот на Христовски)', 360 Stepni, 24 dhjetor 2024, <https://360stepni.mk/antikorupsiska-se-proglasi-za-nenadlezhna-za-validnosta-na-toefl-sertifikatot-na-hristovski/>.

143 'A ka konflikt interesi në KSHPK? (Има ли судир на интереси во ДКСК?)', Telma TV, 25 dhjetor 2024, <https://telma.com.mk/2024/12/25/ima-li-sudir-na-interesi-vo-dsk/>.

144 'Ristovska nga Komisioni Kundër Korrupsionit, e cila udhëhoqi çështjen me diplomën e Hristovskit, jep mësim në të njëjtin universitet (Ристовска од Антикорупциска, која го водеше предметот со диплозита на Христовски, предава на истиот универзитет)', Sloboden Pечат, 25 dhjetor 2024, <https://www.slobodenpecat.mk/ristovska-od-antikorupciska-koja-go-vodeshe-predmetot-so-diplomata-na-hristovski-predava-na-istiot-univerzitet/>.

145 'Cveta Ristovska kërkoj të përjashtohet nga çështja Hristovski, por kolegët e saj refuzuan - thotë Kryetaria e KSHPK-së (Цвета Ристовска барала до биде изземена од предметот за Христовски, но нејзините колеги одбиле - вели претседателката на ДКСК)', 360 Stepni, 30 dhjetor 2024, <https://360stepni.mk/tsveta-ristovska-barala-da-bide-izzemena-od-predmetot-za-hristovski-no-nejzinite-kolegi-odbile-veli-pretseatelkata-na-dsk/>.

146 'Njoftim publik (Соопштение за јавност)', Faqja zyrtare e Komisionit Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit, 26 dhjetor 2024, <https://bit.ly/40RZMAR>.

147 'Drejtori dhe njëkohësisht anëtari i një bordi drejtues - Komisioni Kundër Korrupsionit gjen konflikt interesi (Ем директор ем член на управен одбор - Антикорупциска констатира судир на интереси)', Sloboden Pечат, 8 nëntor 2024, <https://www.slobodenpecat.mk/em-direktor-em-chlen-na-upraven-odbor-antikorupciska-konstatira-sudir-na-interesi/>.

148 'KSHPK fillon procedurat kundër Kostadinovska-Stojčevska - konstaton se ajo ka përdorur para shtetërore për qëllime private në një udhëtim biznesi në Britani (ДКСК иницира постапка против Костадиновска-Стојчевска - утврди дека користела државни пари за приватни цели на службено патување во Британија)', 360 Stepni, 8 nëntor 2024, <https://360stepni.mk/dsk-initsira-postapka-protiv-kostadinovska-stojchevska-utvrdi-deka-koristela-drzhavni-pari-za-privatni-tseli-na-sluzhbeno-patuvane-vo-britanija/>.

149 'KSHPK: Djali i Mickoskit ishte në SHBA me shpenzimet e tij, ligji nuk u shkel (ДКСК: Синот на Мицкоски во САД бил на своја сметка, не е прекршен законот)', Sitel TV, 9 tetor 2024, <https://sitel.com.mk/dsk-sinot-na-mickoski-vo-sad-bil-na-svoja-smetka-ne-e-prekrshen-zakonot/>.

150 Komisioni Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit, 'Rregullat e Procedurës për ndryshimin e Rregullave të Procedurës të Komisionit Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit nr. 02-3087/1 të 06.12.2024 (Деловник за изменување на Деловникот за работа на Државната комисија за спречување на корупцијата бр.02-3087/1 од 06.12.2024 година)' (2024), <https://dsk.mk/wp-content/uploads/2024/12/02-3087-1.pdf>.

Programin e saj të Punës për vitin 2025,¹⁵¹ si dhe Planin Vjetor për monitorimin e pasurive dhe konflikteve të interesave për vitin 2025¹⁵² dhe Planin Vjetor për kryerjen e një rishikimi antikorrupsion të legjislacionit për vitin 2025.¹⁵³ Në Programin e saj të Punës, KSHPK renditi disa përparësi për vitin tjetër. Këto janë si më poshtë: monitorimi dhe vlerësimi i zbatimit të Strategjisë Kombëtare për Parandalimin e Korrupsionit dhe Konfliktit të Interesave 2021–2025; kryerjen e një shqyrtimi kundër korrupsionit të legjislacionit; duke vepruar sipas njoftimeve për korrupsion të dyshuar; monitorimin e ligjshmërisë së financimit të partive politike; parandalimin e korrupsionit në procesin zgjedhor.

Nga fundi i vitit, KSHPK u pranua si anëtare e plotë e rrjetit për anti-korrupsion Partnerët Evropianë kundër Korrupsionit/Rrjeti Evropian Kundër Korrupsionit (EPAC/EACN).¹⁵⁴ Ajo gjithashtu nënshkroi një Memorandum bashkëpunimi me Odën e Tregtisë së Maqedonisë së Veriut¹⁵⁵ dhe Shoqatën Maqedonase-Amerikane të Alumnive,¹⁵⁶ me qëllim të përcaktimit të aktiviteteve të përbashkëta për të parandaluar korrupsionin dhe për të forcuar integritetin.

Zyra e Prokurorit Publik

Prokurori Publik i Republikës së Maqedonisë së Veriut lëshoi një udhëzim të detyrueshëm për të gjithë prokurorët publikë në vend për t'u dhënë përparësi rasteve të korrupsionit dhe atyre me interes të veçantë publik. Rasteve të tilla duhet t'u jepet përparësi edhe nga qendrat hetimore të zyrave të prokurorisë publike në mënyrë që të mbrohet interesi publik.¹⁵⁷ Prandaj, gjatë këtij tremujori, u nisën shumë hetime dhe u ngritën një numër padish, veçanërisht kundër zyrtarëve publik të mëparshëm dhe aktualë.

Pas përfshirjes së një ish-zëvendëskryeministri dhe një gjyqtari në listën e zezë të Departamentit amerikan të Shtetit për korrupsion të dyshuar dhe ndikim mbi gjyqësorin e Republikës së Maqedonisë së Veriut,¹⁵⁸ ZPP filloi një hetim kundër tyre.¹⁵⁹ Më pas, ZPP paditi ish-Zëvendëskryeministrin dhe disa persona të tjerë për kryerjen e shpërdorimit të detyrës dhe të pozitës dhe autoritetit zyrtar dhe paraqiti një propozim për paraburgim për dy prej tyre para Gjykatës Themelore Penale Shkup,¹⁶⁰ duke kërkuar edhe lëshimin e një urdhër-arresti kombëtar dhe ndërkombëtar për ta.¹⁶¹

151 Komisioni Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit, 'Programi i punës i KSHPK-së për vitin 2025 (Програма за работа на ДКСК за 2025 Година)', 31 dhjetor 2024, <https://dksk.mk/wp-content/uploads/2024/12/10-3236-1.pdf>.

152 Komisioni Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit, 'Plani vjetor për monitorimin e pasurive dhe konfliktit të interesit për vitin 2025 (Годишен план за следење на имотната состојба и судирот на интереси за 2025 година)', 31 dhjetor 2024, <https://dksk.mk/wp-content/uploads/2024/12/08-3237-1.pdf>.

153 Komisioni Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit, 'Plani vjetor për kryerjen e shqyrtimit anti-korrupsion të legjislacionit për vitin 2025 (Годишен план за спроведување на антикорупциска проверка на легислативата за 2025 година)', 31 dhjetor 2024, <https://dksk.mk/wp-content/uploads/2024/12/11-3234-1.pdf>.

154 'Komisioni Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit është bërë anëtar i Rrjetit Anti-Korrupsion EPAC/EACN (Државната комисија за спречување на корупцијата стана членка на Антикорупциската мрежа EPAC/EACN)', Faqja zyrtare e komisionit shtetëror për parandalimin e korrupsionit, 27 nëntor 2024, <https://bit.ly/4h-cryOb>.

155 'Memorandum bashkëpunimi i nënshkruar ndërmjet Komisionit Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit dhe Odës Ekonomike të Maqedonisë së Veriut (Потпишан меморандум за соработка помеѓу Државната комисија за спречување на корупција и Стопанската комора на Северна Македонија)', Faqja zyrtare e komisionit shtetëror për parandalimin e korrupsionit, 25 dhjetor 2024, <https://bit.ly/3WC8qRL>.

156 'Memorandum bashkëpunimi i nënshkruar ndërmjet Komisionit Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit dhe Odës Ekonomike të Maqedonisë së Veriut (Потпишан меморандум за соработка помеѓу Државната комисија за спречување на корупција и Стопанската комора на Северна Македонија)', Faqja zyrtare e komisionit shtetëror për parandalimin e korrupsionit, 25 dhjetor 2024, <https://bit.ly/3WC8qRL>.

157 'Kumtesë (Соопштение)', Faqja zyrtare e Këshillit të Prokurorëve Publikë të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 3 dhjetor 2024, <https://sjorm.gov.mk/soopshtenie-142/>.

158 'Artan Grubi dhe gjyqtari Enver Bexheti përfunduan në listën e zezë amerikane (Артан Груби и судијата Енвер Бехети завршија на американската црна листа)', Alsats M, 10 dhjetor 2024, <https://alsat.mk/mk/artan-grubi-i-sudijata-enver-bedheti-zavrshija-na-amerikanskata-tsrna-lista/>.

159 'Prokuroria Publike ka hapur një çështje pasi Grubi dhe gjyqtari Bexheti u vendosën në "listën e zezë" të SHBA -së (Обвинителството оформи предмет по ставањето на Груби и судијата Бехети на "црната листа" на САД)', 360 Stepeni, 11 dhjetor 2024, <https://360stepeni.mk/obvinitelstvoto-oformi-predmet-po-stavajeto-na-grubi-i-sudijata-bedheti-na-tsfnata-lista-na-sad/>.

160 'Detajet e procedurës hetimore për shpërdorimet në "Lotarinë Shtetërore", masat e propozuara të sigurisë (Детали од истражната постапка за проневера во "Државна лотарија, предложени мерки за обезбедување)", Faqja zyrtare e Prokurorisë Publike të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 16 dhjetor 2024, <https://jorm.gov.mk/detali-od-istrashnata-postapka-za-pronevera-vo-drzhavna-lotarija-predlozheni-merki-za-obezbeduvane/>.

161 'Prokuroria Publike Shkup lëshoi një urdhër për Ministrinë e Brendshme për të lëshuar një urdhër arrest kombëtar dhe më pas ndërkombëtar për Grubin dhe Bajramin (Скопското обвинителство издаде наредба до МВР да распише национална, а потоа и меѓународна потерница по Груби и Бајрами)', Vecer.Mk, 17 dhjetor 2024, <https://www.vecer.press/skopskoto-obvinitelstvo-izdade-naredba-do/>.

Gjatë kësaj periudhe tremujore, u iniciuan disa hetime të tjera penale, duke përfshirë: një prokuror publik i dyshuar për shpërdorim të pozitës dhe autoritetit të tij zyrtar;¹⁶² djali i një ish-zyrtari të rangut të lartë i dyshuar për zbulimin e sekreteve zyrtare;¹⁶³ njëzet e tre zyrtarë në Termocentralet e Maqedonisë së Veriut dhe Postën e Maqedonisë së Veriut të dyshuar për vepra penale në lidhje me shpërdorimin e procedurës së thirrjes publike, dhënien e kontratave të prokurimit publik ose partneriteteve publike-private, shpërdorimin e pozitave dhe autoritetit zyrtar dhe pastrimin e parave.¹⁶⁴

Për më tepër, gjatë kësaj periudhe, u ngritën kallëzime penale për shkak të dyshimit të arsyeshëm për shpërdorim të pozitës dhe autoritetit zyrtar ndaj individëve të mëposhtëm: një ish-ministër i Kulturës;¹⁶⁵ një ish-ministër i Mbrojtjes;¹⁶⁶ dy ish-drejtorë të Fondit për Inovacion dhe Zhvillim Teknologjik;¹⁶⁷ një ish-drejtor i Drejtorisë për Zonat Teknologjike të Zhvillimit Industrial, tre nëpunës civilë në Byronë e Prokurimit Publik dhe katër punonjës në Komisionin Shtetëror për Ankesat e Prokurimit Publik, të cilët vepruan së bashku për keqpërdorimin e një procedure të prokurimit publik;¹⁶⁸ kryetari i një komune në Shkup, pesë punonjës të së njëjtës komunë dhe një person juridik nga Shkupi;¹⁶⁹ drejtori ekzekutiv i Qendrës Tregtare të Qytetit të Shkupit dhe tre punonjës të tjerë të asaj kompanie;¹⁷⁰ drejtori në detyrë i një ndërmarrjeje publike në Manastir, dhe të tjerë.¹⁷¹

Kallëzim penal për vepra të tjera penale të lidhura me korrupsionin ndaj individëve: pesëmbëdhjetë doganierë nga Drejtoria Doganore dhe një zyrtar policor për pranim të rryshfetit dhe keqpërdorim të pozitës dhe autoritetit zyrtar;¹⁷² dymbëdhjetë policë për mashtrim në shërbim dhe keqpërdorim të pozitës dhe autoritetit zyrtar;¹⁷³ inspektor ndërtimi në Komunën e Kumanovës për pranim të rryshfetit, dhe të tjerë.¹⁷⁴

162 'Hetimi kundër një prokurori publik për shpërdorim të pozitës zyrtare dhe ngacmim (Истрага против јавен обвинител за злоупотреба на службена положба и малтретирање)', 24 Info, 11 nëntor 2024, <https://bit.ly/40InVtt>.

163 'Djali i ish-zyrtarit i arrestuar për zbulimin e sekretit zyrtar (Приведен син на поранешен функционер поради оддавање службена тајна)', 24 Info, 29 dhjetor 2024, <https://24info.mk/priveden-sin-na-poraneshen-funkcioner-poradi-oddavane-sluzhbena-tajna/>.

164 '23 persona nën hetim në operacionin "Aditiv" (Под истрага 23 лица во акцијата "Адитив")', Faqja zyrtare e Prokurorisë Publike të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 10 dhjetor 2024, <https://jorm.gov.mk/pod-istraga-23-licza-vo-akcijata-aditiv/>.

165 'Ish-ministria Kostadinovska fiton kallëzime penale për Sallën Universale (Екс министерката Костадиновска заработи кривична пријава за Универзална)', Sitel TV, 31 tetor 2024, <https://sitel.com.mk/eks-ministerkata-kostadinovska-zaraboti-krivichna-prijava-za-univerzalna>.

166 'Kallëzime penale kundër ish-ministres Slavjanka Petrovska dhe shpallja e protestës nga Sindikata e Pavarur e Ushtarëve Profesionistë (Кривична за ексминистерката Славјанка Петровска и најава за протест од Независниот синдикат на професионални војници)', Sloboden Pecat, 7 nëntor 2024, <https://www.slobodenpecat.mk/krivichna-za-eksministerkata-slavjanka-petrovska-i-najava-za-protest-od-nezavisniot-sindikata-na-profesionalni-vojnici/>.

167 'Kallëzime penale kundër dy ish-drejtorëve të Fondit për Inovacione (Кривични пријави против двајца поранешни direktori na Fondot за inovacii)', Sloboden Pecat, 12 dhjetor 2024, <https://www.slobodenpecat.mk/krivichni-prijavi-protiv-dvajca-poraneshni-direktori-na-fondot-za-inovacii/>.

168 'Policia Financiare: Kallëzim penal kundër 8 personave për keqpërdorim në ZZHTI (Финансиска полиција: Кривична пријава против 8 лица за злоупотреби во ТИП3)', TV 21, 30 dhjetor 2024, <https://mk.tv21.tv/finansiska-politsija-krivichna-prijava-protiv-8-licza-za-zloupotrebi-vo-tirz/>.

169 'Kallëzim penal kundër kryetarit të Shkupit dhe pesë punonjësve komunalë: Ata i mundësuan një kompanie të mernte përfitim të paligjshëm të pronës (Кривична против скопски градоначалник и пет вработени во општина: Овозможиле фирма да стекне противправна имотна корист)', Makfax, 3 October 2024, <https://bit.ly/4ga6KWb>.

170 'The Ministry of Interior filed criminal charges against the former director and three employees of GTC (MBP поднесе кривична пријава против поранешниот директор и тројца вработени во ГТЦ)', Mkd.Mk, 17 December 2024, <https://bit.ly/4jwxjdt>.

171 'Aktakuzë për keqpërdorim të pozitës zyrtare në një ndërmarrje publike në Manastir (Обвинение за злоупотреба на службената положба во јавно претпријатие во Битола)', Faqja zyrtare e Prokurorisë Publike të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 18 dhjetor 2024, <https://jorm.gov.mk/obvinenie-za-zloupotreba-na-sluzhbenata-polozhba-vo-javno-prijetatie-vo-bitola/>.

172 'Pesëmbëdhjetë doganierë dhe një oficer policie të arrestuar në një operacion të madh policor të koduar "Premin" (Пелае цариници и полицаец уапсени во голема полициска акција под кодно име "Премин")', Radio MOF, 16 tetor 2024, <https://www.radiomof.mk/petnaeset-carinici-i-policaec-uapseni-vo-golema-polisicka-akcija-pod-kodno-ime-premin/>.

173 '12 oficerë policie me orë të fabrikua jashtë orarit morën pagesë bonus (12 полицajci со измислени екстра работни часови семале бонус плати)', A1 On, 25 dhjetor 2024, <https://a1on.mk/macedonia/12-policaici-so-izmisleni-ekstra-rabotni-chasovi-zemale-bonus-plati/>.

174 'Një inspektor ndërtimi i punësuar në Komunën e Kumanovës u arrestua gjatë pranimit të rryshfetit prej 4,000 euro (Додека примала 4.000 евра поткуп уапсена градежна инспекторка вработена во општина Куманово)', Sakam da kazam, 1 November 2024, <https://sdk.mk/index.php/dopisna-mreza/dodeka-primala-4-000-evra-potkup-uapsena-gradezhna-inspektorka-vrabotena-vo-opstina-kumanovo/>.

Kuadri ligjor

Në përgjigje të rekomandimit të KE për Kodin e ri Penal, Ministria e Drejtësisë deklaroi se kishte përgatitur një draft të ri dhe e paraqiti atë në KE për reagim.¹⁷⁵

KSHPK¹⁷⁶ dhe Platforma e Organizatave të Shoqërisë Civile për Luftën kundër Korrupsionit¹⁷⁷ ngritën shqetësime në lidhje me ndryshimet dhe plotësimet e propozuara të Ligjit për Prokurimin Publik, të cilat, sipas tyre, u ndoqën me shpejtësi pa konsultim të gjerë publik ose analizë të plotë. Ata kritikuan heqjen e kontrollit administrativ mbi prokurimin publik të kryer nga Byroja e Prokurimit Publik dhe ndryshimet e propozuara në përbërjen e Komisionit Shtetëror për Ankesat e Prokurimit Publik, duke argumentuar se këto mund të dobësojnë mbrojtjen kundër korrupsionit. Pas këtyre reagimeve, ndryshimet u tërhoqën nga procedura e përshpejtuar dhe u paraqitën sipas procedurës së rregullt legislative,¹⁷⁸ kaluan leximin e tyre të parë në Komisionin Parlamentar për Financat dhe Buxhetin.¹⁷⁹

175 'Ministria e Drejtësisë ka përgatitur një Kod të ri Penal, ai është dërguar në Bruksel për reagim (Правда подготвила нов Кривичен законик, испратен е на мислење во Брисел)', Sloboden Pecat, 31 tetor 2024, <https://www.slobodenpecat.mk/pravda-podgotvila-nov-krivichen-zakonik-ispraten-e-na-mislenje-vo-brisel/>.

176 'Komisioni Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit bën thirrje për transparencë dhe analizë gjatë miratimit të ndryshimeve në Ligjin për Prokurimin Publik (Државната комисија за спречување на корупцијата повикува на транспарентност и анализа при донесување на измените на Законот за јавни набавки)', Faqja zyrtare e Komisionit Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit, 12 dhjetor 2024, <https://bit.ly/4jxiGnE>.

177 'Platforma Kundër Korrupsionit: Në vend që ta forcojnë atë, ndryshimet në Ligjin për Prokurimin Publik shfuqizojnë kontrollin e tenderëve (Платформа против корупција: Наместо до ја зајакнува, преку измени на Законот за јавни набавки се укинува контролата на тендери)', Radio MoF, 12 dhjetor 2024, <https://www.radiomof.mk/platforma-protiv-korupcija-namesto-da-za-zajaknuva-preku-izmeni-na-zakonot-za-javni-nabavki-se-ukinuva-kontrolata-na-tenderi/>.

178 'Deputetët e VMRO-DPMNE-së e tërhoqën nga procedura e shkurtuar dhe paraqitën të njëjtin propozim për ndryshime në Ligjin për Prokurimin Publik që rrisin korrupsionin në procedurën e rregullt (Пратениците на ВМРО-ДПМНЕ го повлекоа од скратена постапка и го поднесоа во редовна истиот предлог за измени на Законот за јавни набавки со кои се засилува корупцијата)', Sakam da kazam, 16 dhjetor 2024, <https://bit.ly/3CtK6KI>.

179 'Ndryshimet në Ligjin për Prokurimin Publik para Komisionit Parlamentar për Financat dhe Buxhetin (Измените на Законот за јавните набавки пред собраниската Комисија за финансирање и буџет)', Biznisvesti.Mk, 18 dhjetor 2024, <https://biznisvesti.mk/izmenite-na-zakonot-za-javnite-nabavki-pred-sobraniskata-komisiija-za-finansirane-i-budhet/>.

Të drejtat themelore

Raporti i fundit i KE-së për vendin arriti në përfundimin se kuadri ligjor i Maqedonisë së Veriut për mbrojtjen e të drejtave themelore përputhet pjesërisht me acquis dhe standardet e BE-së. Ndërsa vendi përmbush angazhimet e tij të përgjithshme në këtë fushë, nevojitet zbatim më sistematik. Në përputhje me rekomandimet e vitit të kaluar, ekziston nevoja për të adresuar kushtet e këqija të burgut, për të inku-
rajuar alternativa ndaj burgimit dhe përmirësimit të kushteve të paraburgimit. Për më tepër, ekziston një
nevojë e ngutshme për të alokuar burime shtesë për Zyrën e Avokatit të Popullit dhe KMPD, si dhe për të
siguruar mbështetje adekuate për fëmijët në nevojë.¹⁸⁰

Jurisprudenca e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut

Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut (GJEDNJ) mori një vendim më 5 nëntor në rastin Zahariev kundër Maqedonisë së Veriut. Kërkuesi argumentoi se ai ishte ndjekur penalisht nga gjykatat vendase pavarësisht imunitetit të tij nga juridiksioni penal në kohën e aktakuzës, në kundërshtim me dispozitat e Konventës së Vjenës, dhe se gjykatat nuk kishin dhënë arsytimin e duhur në përgjigje të argumenteve të tij. GJEDNJ vendosi se kishte pasur shkelje të nenit 6, paragrafi 1 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ) në këtë rast dhe vendosi që vetëm konstatimi i një shkeljeje përbën kënaqësi të mjaftueshme të drejtë për çdo dëm jopasuror të pësuar nga kërkuesi.¹⁸¹

Rasti i NDI SOPOT S.A. kundër Maqedonisë së Veriut sillej rreth procedurave të arbitrazhit në përputhje me një marrëveshje të përbashkët sipërmarrjeje të lidhur midis një shoqërie aksionare private polake (NDI SOPOT S.A.) dhe një kompanie private nga Maqedonia e Veriut. Shoqëria kërkuese u ankua sipas nenit 6, paragrafi 1 të KEDNJ-së se procedurat në lidhje me njohjen e vendimit të pjesshëm kishin qenë të padrejta sepse gjetjet e gjykatave të Maqedonisë së Veriut në të gjitha nivelet kishin qenë arbitrare dhe qartazi të paarsyeshme. GJEDNJ vendosi se kishte pasur shkelje të nenit 6 të GJEDNJ-së dhe urdhëroi vendin t'i paguante shoqërisë kërkuese 3,600 EUR për dëm jopasuror dhe 15,000 EUR për të mbuluar kostot dhe shpenzimet që lidhen me procedurën.¹⁸²

Avokati i Popullit

Në dhjetor 2024, Avokati i Popullit paraqiti Raportin për monitorimin e zbatimit të parimit të përfaqësimit adekuat dhe të drejtë për vitin 2023.¹⁸³ Nga analiza rezultoi se vetëm pak institucione, si Kuvendi, disa ministri dhe disa njësi të vetëqeverisjes lokale e mbështesin në mënyrë efektive këtë parim. Nga ana tjetër, Gjykata Supreme, Zyra e Presidentit të vendit, Sekretariati i Qeverisë dhe Akademia e Shkencave dhe Arteve e Maqedonisë shfaqën performancën më të dobët në këtë drejtim.¹⁸⁴

180 "DOKUMENTI I PUNËS I STAFIT TË KOMISIONIT – Raporti i Maqedonisë së Veriut 2024", 30 tetor 2024, <https://bit.ly/40NhHZf>.

181 GJEDNJ, 'Rasti i Zahariev kundër Maqedonisë së Veriut (Случај Захаријев против Северна Македонија (А.бр. 26760/22)', 5 nëntor 2024, <https://bit.ly/4gY63R6>.

182 GJEDNJ, 'Rasti i NDI SOPOT S.A. kundër Maqedonisë së Veriut (Случај НДИ СОПОТ С.А. против Северна Македонија (А.бр. 6035/17)', 26 nëntor 2024, <https://bit.ly/3PDxle2>.

183 Avokati i Popullit i Republikës së Maqedonisë së Veriut, 'Raporti për monitorimin e zbatimit të parimit të përfaqësimit adekuat dhe të drejtë për vitin 2023 (Извештај за следење на примената на начелото на соодветна и правична застапеност за 2023 година)', dhjetor 2024, [https://ombudsman.mk/CMS/Upload/NarodenPravobranitel/upload/documents/SPZ/SPZ-2023-Mak.pdf?uc0\\u8216{}Report on Monitoring the Implementation of the Principle of Adequate and Fair Representation for 2023](https://ombudsman.mk/CMS/Upload/NarodenPravobranitel/upload/documents/SPZ/SPZ-2023-Mak.pdf?uc0\\u8216{})

184 'Përfaqësimi i drejtë në punësim nuk respektohet në MANU, MEPSO dhe në Gjykatën Supreme, thotë Avokati i Popullit (Во МАНУ, МЕПСО и Врховниот суд не се почитува правична застапеност при вработување, вели Народниот правобранител)', 360 Stepeni, 10 dhjetor 2024, <https://360stepeni.mk/vo-manu-mep-so-i-vrhovniot-sud-ne-se-pochituva-pravichna-zastapenost-pri-vrabotuvane-veli-narodniot-pravobranitel/>.

Në seancën e 25 dhjetorit, Kuvendi shqyrtoi Raportin Vjetor për sigurimin e pajtueshmërisë, promovimit dhe mbrojtjes së lirive dhe të drejtave të njeriut për vitin 2023 nga Avokati i Popullit¹⁸⁵. Ajo miratoi 34 masa në 13 fusha për të adresuar çështjet e identifikuara.¹⁸⁶

Këtë tremujor, Avokati i Popullit vuri në dukje një rritje të peticioneve të qytetarëve në lidhje me çështjet mjedisore, veçanërisht cilësinë e dobët të ajrit. Ai shprehu shqetësime në lidhje me zgjerimin e pakontrolluar urban, deponitë e paligjshme, djegien e mbeturinave, infrastrukturën joadekuate të menaxhimit të mbeturinave dhe emetimet e tepërta të gazit, duke i kërkuar Qeverisë të zbatojë masa për të adresuar këto probleme.¹⁸⁷

Objektet e burgut dhe paraburgimit

Për shkak të çështjeve të vazhdueshme në burg dhe objektet e paraburgimit, të tilla si mbipopullimi, higjiena e dobët, mungesa e ndihmës mjekësore dhe numri i pamjaftueshëm i oficerëve të burgut,¹⁸⁸ ka pasur incidente të reja të regjistruara në këto objekte këtë tremujor, përfshirë përdorimin e drogës midis të dënuarve¹⁸⁹ dhe arratisjet nga burgu i Idrizovës, të cilat janë lehtësuar nga oficerët e burgut.¹⁹⁰

Mbrojtja e të dhënave personale

Në këtë tremujor, u ndërmorën disa hapa për të finalizuar Strategjinë për Zbatimin e së Drejtës për Mbrojtjen e të Dhënave Personale në Republikën e Maqedonisë së Veriut 2025–2030. Pas një misioni ekspertësh të Instrumentit të Asistencës Teknike dhe Shkëmbimit të Informacionit (TAIEX) për hartimin e Strategjisë së re në tetor,¹⁹¹ projekt-teksti u botua në faqen e internetit të Agjencisë për Mbrojtjen e të Dhënave Personale (AMDHP) për reagime dhe sugjerime publike.¹⁹² Versioni përfundimtar i Strategjisë u promovua më 29 nëntor.¹⁹³ Ai përshkruan aktivitetet e AMDHP-së për pesë vitet e ardhshme, me qëllim arritjen e katër qëllimeve kryesore në zbatimin e së drejtës për mbrojtjen e të dhënave personale:

1. Sigurimi i autonomisë dhe pavarësisë së plotë të AMDHP-së;
2. Harmonizimi i legjislacionit;
3. Rritja e ndërgjegjësimit dhe nxitja e kulturës së mbrojtjes së të dhënave personale;
4. Zbatimi i mjeteve të llogaridhënies.¹⁹⁴

¹⁸⁵ Avokati i Popullit i Republikës së Maqedonisë së Veriut, 'Raporti vjetor për nivelin e sigurimit të pajtueshmërisë, promovimit dhe mbrojtjes së lirive dhe të drejtave të njeriut për vitin 2023 (Годишен извештај за степенот на обезбедувањето почитување, унапредување и заштита на човековите слободи и права 2023)', mars 2024, <https://ombudsman.mk/CMS/Upload/NarodenPravobranitel/upload/Godisni%20izvestai/GI-2023/GI-2023.pdf>.

¹⁸⁶ 'Kuvendi i Republikës së Maqedonisë së Veriut miratoi masa për zbatimin e rekomandimeve të Avokatit të Popullit (Собранието на Република Северна Македонија ги донесе мерките за спроведување на препораките на Народниот правобранител)', Faqja zyrtare e Avokatit të Popullit të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 25 dhjetor 2024, <https://bit.ly/3PJ9lvs>.

¹⁸⁷ 'Avokati i Popullit është i shqetësuar – natyra po godet ashpër! (Омбудсманот загрижен – природата жестоко ни го враќа ударот!)', Vecer.Mk, 20 nëntor 2024, <https://www.vecer.press/ombudsmanot-zagrizhen-priroata-zhest/>.

¹⁸⁸ 'Ziberi: Kushte alarmante në "Idrizovë", të burgosurit ndajnë shtretër ose flenë në dysheme (Зибери: Алармантни услови во „Идризово“, затвореници делат кревети или спijat на под)', Sloboden Pecat, 7 nëntor 2024, <https://www.slobodenpecat.mk/ziberi-alarmanтни-uslovi-vo-idrizovo-zatvorenici-delat-kreveti-ili-spijat-na-pod/>.

¹⁸⁹ 'Të burgosurit e kapur duke përdorur lëndë narkotike në repartin gjysmë të hapur të burgut të Shtipit (Затвореници фатени како се дрогираат во полуотвореното одделение во затворот Штип)', Skopje Info, 23 tetor 2024, <https://bit.ly/3WBSRcy>.

¹⁹⁰ 'Gjashtë oficerë burgu dyshohen se kanë lehtësuar arratisjen e disa të dënuarve nga "Idrizova" brenda një dite (Шестмина затворски полицајци се сомничат дека во еден ден овозможиле бегство на повеќемина осуденици од "Идризово")', 360 Stepeni, 4 tetor 2024, <https://360stepeni.mk/shestmina-zatvorski-politsajtsi-se-somnichat-deka-vo-eden-den-ovozmozhile-begstvo-na-povekemina-osudenitsi-od-idrizovo/>.

¹⁹¹ 'Misioni i ekspertëve për përgatitjen e Strategjisë së re për Mbrojtjen e të Dhënave Personale 2025-2030 të realizuar (Остварена експертска мисија за подготовка на новата Стратегија за заштита на личните податоци 2025-2030 година)', Faqja zyrtare e Agjencisë për Mbrojtjen e të Dhënave Personale të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 10 tetor 2024, <https://bit.ly/4anadiU>.

¹⁹² 'Thirrje për propozime për draft tekstin e Strategjisë për Mbrojtjen e të Dhënave Personale 2025-2030 (Повик за достава на предloзи на нацрт текстот на Стратегијата за заштита на личните податоци 2025-2030 година)', Faqja zyrtare e Agjencisë për Mbrojtjen e të Dhënave Personale të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 24 tetor 2024, <https://bit.ly/40fp3ml>.

¹⁹³ 'Promovimi i Strategjisë për zbatimin e së drejtës për mbrojtjen e të dhënave personale në Republikën e Maqedonisë së Veriut 2025-2030 (Промоција на Стратегијата за спроведување на правото за заштита на личните податоци во Република Северна Македонија 2025-2030)', Faqja zyrtare e Agjencisë për Mbrojtjen e të Dhënave Personale të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 30 nëntor 2024, <https://bit.ly/40C2hXE>.

¹⁹⁴ 'Strategjia për zbatimin e së drejtës për mbrojtjen e të dhënave personale në Republikën e Maqedonisë së Veriut 2025-2030 (Стратегијата за спроведување на правото за заштита на личните податоци во Република Северна Македонија 2025-2030)', nëntor 2024 https://azlp.mk/wp-content/uploads/2024/11/Strategjia_2025-2030_mk.pdf.

Nga fundi i vitit, AMDHP miratoi¹⁹⁵ disa programe vjetore duke përfshirë Programin e saj të Punës për vitin 2025,¹⁹⁶ si dhe Programin e saj Vjetor të Mbikëqyrjes¹⁹⁷ dhe Programin Vjetor të Trajnimit për Kontrollorët dhe Përpunuesit.¹⁹⁸ Në Programin e saj të Punës, AMDHP përcaktoi disa prioritete për vitin në vijim, duke përfshirë:

- Përgatitja e Strategjisë së Komunikimit 2025–2030;
- Promovimi i Metodologjisë për Harmonizimin e Legjislacionit Sektorial;
- Forcimi i pozitës së nëpunësve për mbrojtjen e të dhënave personale;
- Miratimi dhe publikimi i akteve nënligjore në lidhje me transferimin e të dhënave personale;
- Paraqitja e nismave për ndryshime në Ligjin për mbrojtjen e të dhënave personale dhe Ligjin për kundërvajtje.

Njëkohësisht, AMDHP miratoi edhe¹⁹⁹ disa akte nënligjore përkatëse, duke përfshirë:

- Rregullore e re për sigurinë e përpunimit të të dhënave personale;²⁰⁰
- Rregullore për ndryshimin e Rregullores për mënyrën e raportimit të shkeljeve të të dhënave personale;²⁰¹
- Rregullore për ndryshimin dhe plotësimin e Rregullores për mënyrën e kryerjes së mbikëqyrjes.²⁰²

Në këtë tremujor, u përgatit edhe një Udhëzues për Shkatërrimin e të Dhënave të Mbledhura përmes Masave të Veçanta Hetimore. Ky udhëzues synon të përcaktojë udhëzime të qarta për të rregulluar më tej procesin e shkatërrimit të të dhënave nga masat e zbatuara, pasi këto të dhëna shpesh ndërhyjnë në privatësinë jo vetëm të individit të synuar, por edhe të personave brenda mjedisit të tyre privat ose profesional. Udhëzuesi është hartuar me kërkesë të Gjykatës Themelore Penale Shkup, në përputhje me rekomandimet e ofruara nga AMDHP në kuadër të mbikëqyrjeve të kryera në fushën e mbikëqyrjes së komunikimeve.²⁰³

Liria e shprehjes

Më 7 nëntor 2024 u publikua projektligji për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit për mediat. Ndryshimet synojnë të përfshijnë mediat online (portalet e internetit) në ligj dhe ta përafrojnë atë me standardet e BE-së.²⁰⁴ Megjithatë, ndryshimet nuk janë miratuar ende.

¹⁹⁵ 'Programe vjetore të miratuara të punës së Agjencisë për vitin 2025 (Донесени годишни програми за работа на Агенцијата за 2025 година)', Faqja zyrtare e Agjencisë për Mbrojtjen e të Dhënave Personale të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 24 dhjetor 2024, <https://bit.ly/40fn6a4>.

¹⁹⁶ 'Miratoi programet vjetore të punës së Agjencisë për vitin 2025 (Донесени годишни програми за работа на Агенцијата за 2025 година)', Faqja zyrtare e Agjencisë për Mbrojtjen e të Dhënave Personale të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 24 dhjetor 2024, <https://bit.ly/40fn6a4>.

¹⁹⁷ Agjencia për Mbrojtjen e të Dhënave, "Programi vjetor për mbikëqyrje për vitin 2025" (Годишна програма за супервизија за 2025 година), dhjetor 2024, <https://bit.ly/40qREpt>.

¹⁹⁸ Agjencia për Mbrojtjen e të Dhënave 'Programi vjetor trajnues për Kontrollorë dhe Procesorë për vitin 2025 (Годишна програма за обуки на контролори и обработувачи за 2025 година)', dhjetor 2024, <https://bit.ly/3Cfz6jO>.

¹⁹⁹ 'Rregullorja e re për sigurinë e përpunimit të të dhënave personale e miratuar dhe publikuar (Донесен и објавен нов Правилник за безбедност на обработката на личните податоци)', Faqja zyrtare e Agjencisë për Mbrojtjen e të Dhënave Personale të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 26 dhjetor 2024, <https://bit.ly/4fYKBC>.

²⁰⁰ 'Rregullore për sigurinë e përpunimit të të dhënave personale (Правилник за безбедност на обработката на личните податоци)', Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut nr. 266/24.

²⁰¹ 'Rregullore për plotësimin e Rregullores për mënyrën e raportimit të shkeljes së të dhënave personale (Правилник за дополнување на Правилникот за начинot на известuвање за нарушувaje за безбедноста на личните податоци)', Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut nr. 266/24.

²⁰² 'Rregullore për ndryshimin dhe plotësimin e Rregullores për mënyrën e kryerjes së mbikëqyrjes (Правилник за изменување и дополнување на Правилникot за начинot на вршење на супервизија)', Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut nr. 266/24.

²⁰³ Peric et al., 'Udhëzues për shkatërrimin e të dhënave të mbledhura përmes masave speciale hetimore (Водич за ништење податоци собрани со посебни истражни мерки)' (DCAF – Qendra e Gjenevës për Qeverisjen e Sektorit të Sigurisë, dhjetor 2024), https://jorm.gov.mk/wp-content/uploads/2024/12/vodich_digital.pdf.

²⁰⁴ Ministria e Transformimit Digjital, 'Projektligji për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit për Media (Предлог за Закон за изменување и дополнување за Законot за медиуми)' (Regjistri unik elektronik kombëtar i rregulloreve (ENER), 7 nëntor 2024), <https://bit.ly/4ijm31v>.

Në tetor, Regjistri Qendror kufizoi qasjen e gazetarëve në të dhënat e kërkuara, duke ndikuar në hulumtimin e tyre dhe të drejtën e publikut të gjerë për informacion.²⁰⁵ Kjo çështje u trajtua më vonë me një ndryshim të ri në Ligjin për Regjistrin Qendror, i cili garanton qasje të lirë për gazetarët në të dhënat e kërkuara për qëllime kërkimore.²⁰⁶

Në nëntor ka filluar procesi i përzgjedhjes për anëtarët e Këshillit të Agjencisë për Shërbime Mediatike Audio dhe Audiovizuale. Komisioni Parlamentar për Zgjedhje dhe Emërim miratoi listën e 24 kandidatëve që plotësuan kërkesat paraprake për shtatë pozicione në Këshill.²⁰⁷ Megjithatë, dy kandidatë u kontestuan për shkak të konfliktit të mundshëm të interesit,²⁰⁸ ndërsa dy kandidatë të tjerë tërhoqën aplikimet e tyre.²⁰⁹ 22 kandidatët e mbetur u prezantuan në një seancë dëgjimore publike më 13 nëntor,²¹⁰ por vendimi përfundimtar nga Kuvendi është ende në pritje.

Këtë tremujor, Këshilli Gjyqësor lëshoi një qortim publik ndaj një gjyqtari që pengoi gazetarët të merrnin pjesë në seancë gjyqësore. Duke vepruar kështu, ajo parandaloi gazetarët të informojnë publikun për këto procedime, të cilat, sipas Këshillit Gjyqësor, përbëjnë shkelje të rëndë të transparencës dhe të drejtës së informimit, e cila është thelbësore për lirinë e shprehjes.²¹¹

Gjatë këtij tremujori u ndërmorën dy iniciativa kryesore në lidhje me lirinë e shprehjes. Me iniciativën e Sindikatës së Pavarur të Gazetarëve dhe Punonjësve Mediatikë (SPGPM), u hodhën themelet për krijimin e një Rrjeti të Grave në Media në Maqedoninë e Veriut “E barabartë”.²¹² Ky rrjet u krijua në përgjigje të padrejtësive, diskriminimit dhe shkeljeve të të drejtave të gazetarëve femra dhe punonjësve të medias. Ai synon të veprojë në mënyrë joformale për të mbrojtur ato të drejta dhe për të përmirësuar raportimin mbi tema të ndjeshme gjinore.²¹³ Përveç kësaj, u nis një iniciativë për një Kod të ri Etik për Gazetarët.²¹⁴ U mbajtën disa takime konsultative me gazetarë dhe punonjës të tjerë të medias për të diskutuar nevojat dhe sfidat moderne me të cilat përballlet sektori mediatik.²¹⁵ Gjithashtu ka filluar edhe hartimi i Kodit të ri të Etikës, me qëllim rritjen e etikës profesionale dhe llogaridhënies së medias.²¹⁶

Kishte gjithashtu disa raste presioni kundër gazetarëve dhe përpjekje për censurë, duke përfshirë si vijon: regjistrimi dhe shpërndarja e paautorizuar e një videoje që shfaqte një gazetar;²¹⁷ zjarrvënie që synonte

205 ‘Regjistri Qendror pengon punën e gazetarëve (Централен регистар им ја отежни работата на новинарите)’, Radio Slobodna Evropa, 16 tetor 2024, <https://www.slobodnaevropa.mk/a/centralen-registar-novinari-/33159796.html>.

206 ‘Ligji për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit për Regjistrin Qendror (Закон за изменување и дополнување на Законот за Централен регистар)’, Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut nr. 235/2024.

207 ‘Kandidaturat e propozuara për anëtarët e Këshillit të ASHMAA janë miratuar (Изгласани предлог-кандидатурите за членови на Советот на АБМУ)’, Sloboden Pечат, 4 nëntor 2024, <https://www.slobodenpechat.mk/izglasani-predlog-kandidaturite-za-chlenovi-na-sovetot-na-avmu/>.

208 ‘Akuzat për politizim të organit rregullator të medias dominuan debatin për anëtarët e Këshillit të ASHMAA (Обвинувања за политизација на регулаторното тело на медиумите доминираа на расправата за членови на Советот на АБМУ)’, Telma TV, 13 nëntor 2024, <https://telma.com.mk/2024/11/13/obvinuvana-za-politizacija-na-regulatorното-telo-na-mediumite-dominiraa-na-raspravata-za-chlenovi-na-sovetot-na-avmu/>.

209 ‘Boshnjakovski dhe Grozdanov tërhoqën kandidaturat e tyre për Këshillin e AAVMS (Бошњаковски и Грозданов се откажаа од кандидатурата за Советот на АБМУ)’, Mkd.Mk, 13 nëntor 2024, <https://mkd.mk/boshnjakovski-i-grozdanov-se-otkazhaa-od-kandidaturata-za-sovetot-na-avmu/>.

210 ‘Prezantimi i kandidatëve për anëtarë të Këshillit të ASHMAA në Kuvend ka përfunduar (Во Собранието заврши претставувањето на кандидатите за членови во Советот на АБМУ)’, Mkd.Mk, 13 nëntor 2024, <https://mkd.mk/vo-sobranieto-zavrshi-pretstavuvanjeto-na-kandidatite-za-chlenovi-vo-sovetot-na-avmu/>.

211 ‘Këshilli Gjyqësor vendosi me kërkesë të SHGM-së: Qortim publik për gjyqtaren Spirovka Paneva (Судскиот совет одлучи по претставката на ЗНМ: Јавен укор за судијата Спировска Панева)’, TV 21, 22 tetor 2024, <https://mk.tv21.tv/sudskiot-sovet-odлучi-po-pretstavkata-na-znm-javen-ukor-za-sudijata-spirovka-paneva/>.

212 ‘Nën kujdesin e SSNM-së, ka filluar iniciativa për krijimin e një rrjeti të grave në media (Под покровителство на ССНМ тргна иницијативата за формирање на мрежа на жени во медиумите)’, Faqja zyrtare e internetit e Sindikatës së Pavarur të Gazetarëve dhe Mediave, 4 nëntor 2024, <https://ssnm.org.mk/aktivnosti/pod-pokrovitelstvo-na-ssnm-trgna-inicijativata-za-formiranje-na-mrezha-na-zheni-vo-mediumite>.

213 ‘Promovohet Rrjeti i Grave në Media “E barabartë” (Промовирана Мрежата на жени во медиумите “Еднаква”)’, Radio MOF, 10 dhjetor 2024, <https://www.radiomof.mk/promovirana-mrezhata-na-zheni-vo-mediumite-ednakva/>.

214 ‘Iniciativa për një kod të ri etike: Një hap drejt standardeve moderne të mediave (Иницијатива за нов етички кодекс: Зачекорување кон современи медиумски стандарди)’, Faqja zyrtare e Shoqatës së Gazetarëve të Maqedonisë, 10 nëntor 2024, <https://bit.ly/3Wo2s6q>.

215 ‘Gazetarët dhe punonjësit e medias në Strumicë diskutuan zhvillimin e Kodit të ri të Etikës për gazetarët (Новинари и медиумски работници во Струмица diskutiraa okolu izrabotkata na noviot Etichki kodeks na novinarite)’, Radio MOF, 24 nëntor 2024, <https://www.radiomof.mk/novinari-i-mediumski-rabotnici-vo-strumica-diskutiraa-okolu-izrabotkata-na-noviot-etichki-kodeks-na-novinarite/>.

216 ‘Filloi procesi i hartimit të një kodi të ri etik për gazetarët dhe mediat në Maqedoninë e Veriut (Започна процесот за изработка на нов етички кодекс за новинарите и медиумите во Северна Македонија)’, Faqja zyrtare e internetit e Shoqatës së Gazetarëve të Maqedonisë, 27 dhjetor 2024, <https://bit.ly/3DX8Rzk>.

217 ‘SHGM dhe SPGPM bëjnë thirrje për një hetim urgjent për shkeljen e të drejtave të gazetarit Miroslava Simonovska (ЗНМ и ССНМ повикуваат на итна истрага поради прекршување на правата на новинарката Мирослава Симоновска)’, Radio MOF, 2 nëntor 2024, <https://www.radiomof.mk/znm-i-ssnm-povikuvaat-na-it-na-istraga-poradi-prekrshuvanje-na-pravata-na-novinar-kata-miroslava-simonovska/>.

automjetin e një redaktori të një televizioni lokal dhe media online;²¹⁸ kërcënime në internet²¹⁹ dhe gjuhë të papërshtatshme drejtuar gazetarëve në mediat sociale;²²⁰ ndalimi i një ekipi mediatik nga regjistrimi i një seance gjyqësore në Gjykatën Themelore Manastir²²¹ dhe ndërhyrje nga një deputet që pengonte gazetarët të merrnin një deklaratë nga drejtori i ri i Agjencisë së Sigurisë Kombëtare (ASK).²²²

Grupet e cënueshme dhe parimi i mosdiskriminimit

Në përbërjen e re parlamentare u krijua Grupi Parlamentar Ndërpartiak për të drejtat e personave me aftësi të kufizuara. Ai synon të rrisë ndërgjegjësimin e publikut dhe të sigurojë që nevojat e personave me aftësi të kufizuara të përkthehen në dispozita specifike ligjore që garantojnë realizimin e të drejtave të tyre dhe krijojnë kushte për mundësi të barabarta.²²³

Në bazë të parimit të presidencës me rotacion, KPMD zgjodhi një president dhe nënkryetar të ri më 1 tetor 2024.²²⁴

Gjatë tre muajve të fundit, janë paraqitur 86 peticione nga qytetarët drejt KPMD-së, ndërsa u miratuan 36 mendime, 14 prej të cilave identifikonin raste diskriminimi.²²⁵ Midis tyre, një rast përfshinte ngacmimin e një nxënësi të klasës së tretë në një shkollë fillore nga një mësues dhe një psikolog i shkollës, i cili jo vetëm që lejoi nxënësin - i cili kishte vonuar zhvillimin motorik, disleksinë dhe vështirësitë në të folur - të bëhej viktimë e ngacmimeve të rënda nga shokët e tij të klasës, por gjithashtu vazhdoi ta ngacmonte edhe më tej vetë.²²⁶ Përveç kësaj, u raportuan raste të diskriminimit në vendin e punës, duke përfshirë: një rast të bazuar në përkatësi politike kundër një mësueseje të shkollës së mesme në Manastir, të kryer nga një inspektor nga Inspektorati Shtetëror i Arsimit;²²⁷ një rast të bazuar në gjini kundër një punonjëseje, të kryer nga punëdhënësi i saj për kryerjen e fekondimit in vitro²²⁸ dhe një rast kur Ministria e Brendshme diskriminoi një police për shkak të seksit, gjinisë dhe amësisë, duke mos siguruar që ajo të përdorte në mënyrë efektive pushimin e saj të ushqyerjes me gji të mandatuar ligjërisht.²²⁹

218 'Automjetit të gazetarit Sersemov i vihet zjarri, SHGM kërkon veprim të menjëhershëm nga Ministria e Brendshme (Запалено возилото на новинарот Серсемов, ЗНМ бара итна акција на МВР)', Radio MOF, 24 tetor 2024, <https://www.radiomof.mk/zapaleno-voziloto-na-novinarot-sersemov-znm-bara-itna-akcija-na-mvr/>.

219 'Një gazetarë raporton kërcënime nga një profil i rremë në rrjetet sociale (Новинарка пријавила закани од лажен профил на социјални мрежи)', Mkd.Mk, 3 nëntor 2024, <https://mkd.mk/novinararka-prijavila-zakani-od-lazhen-profil-na-socialni-mrezhi/>.

220 'SHGM dënon komunikimin e papërshtatshëm ndaj gazetarit Sërgjan Stojančov (ЗНМ ја осудува непримерната комуникација кон новинарот Срјан Стојанčov)', Faqja zyrtare e Shoqatës së Gazetarëve të Maqedonisë, 12 nëntor 2024, <https://bit.ly/3CqUiDv>.

221 'Është paraqitur ankesë për sjellje të keqe ndaj një gjyqtari nga Gjykata Themelore Manastir (Поднесена пријава за недолично однесување на судија од битолскиот суд)', Faqja zyrtare e Shoqatës së Gazetarëve të Maqedonisë, 6 nëntor November 2024, <https://bit.ly/4g3js9g>, 6 November 2024, <https://bit.ly/4g3js9g>; "A Complaint Has Been Filed for Misconduct against a Judge from the Basic Court Bitola (Поднесена Пријава За Недолично Однесување На Судија Од Битолскиот Суд

222 'Pengimi i punës së gazetarëve është i papranueshëm, thotë SHGM në lidhje me sjelljen e papërshtatshme të deputetit Kovački (Попречувањето на новинарската работа е недозvolivo, вели ЗНМ за недоличното однесување на пратеникот Ковачки)', Sakam da kazam, 12 nëntor 2024, <https://sdk.mk/index.php/makedonija/poprechuvaneto-na-novinarskata-rabota-e-nedozvolivo-veli-znm-za-nedolichnoto-odnesuvane-na-pratenikot-kovacki/>.

223 'Themelohet GPNP për të drejtat e personave me aftësi të kufizuara (Формирана ИППГ за правата на лицата со попреченост)', Racin.Mk, 30 tetor 2024, <https://racin.mk/vesti/formirana-ippg-za-pravata-na-licata-so-poprechenost/>.

224 'Presidenti i ri i KPMD-së (Нов претседател на КСЗД)', Faqja zyrtare e Komisionit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi, 1 tetor 2024, <https://bit.ly/3OR43h0>.

225 'Raport mbi punën e KPMD-së për peticionet për mbrojtjen nga diskriminimi Periudha tetor-dhjetor 2024 (Извештај за постапувањето на КСЗД по претставки за заштита од дискриминација период октомври-декември 2024 година)' (Komisioni për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi, janar 2025), <https://bit.ly/4hoNMfD>.

226 'Nxënësit e klasave të treta nga një shkollë në Aerodrom detyruan një shok klase të puthte vendet e tualetit, mësuesi dhe psikologu nuk reagueshan dhe thanë se fëmija ishte problematik (Третоодделенки од училиште во Aerodrom терале соученик од бакнува веце-шолји, наставничка и психолог не реагирале и рекле дека детето е проблематично)', Sakam da kazam, 2 nëntor 2024, <https://bit.ly/3WBISz>.

227 'Rasti i dytë i diskriminimit politik ndaj një profesori në Manastir nga i njëjti inspektor i arsimit që sanksionoi ish-kryetaren Petrovska (Втор случај на политичка дискриминација врз професор во Битола од истиот просветен инспектор кој ја казни ексградоналничка Петровска)', Sakam da kazam, 9 nëntor 2024, <https://bit.ly/4aDT0GI>.

228 'Diskriminimi ndaj një punonjëseje për shkak të fekondimit in vitro (Дискриминација на работничка поради ин витро оплодување)', Faqja zyrtare e Komisionit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi, 30 dhjetor 2024, <https://bit.ly/3CfdeFe>.

229 'MPB ndaloi një police të ushqente me gji foshnjën e saj gjatë një pushimi: "Udhëtoj me pasagjerë që kalojnë kufirin" (MPB спречило полицајка да го дои своето бебе на пауза: „Се превезувам со патници што поминуваат граница“)', Sloboden Pecat, 23 dhjetor 2024, <https://www.slobodenpecat.mk/mvr-sprechilo-polica-jka-da-go-doi-svoeto-bebe-se-prevezuvam-so-patnici-shto-pominuvaat-granica/>.

KPMD gjithashtu vuri në dukje një rritje të peticioneve në lidhje me mungesën e transportit publik të arritshëm në Shkup. Sipas KPMD-së kjo çështje prek në mënyrë disproporcionale grupe të caktuara qytetarësh, përfshirë gratë, të rinjtë dhe studentët, të moshuarit, romët dhe banorët e vendbanimeve periferike. Pamundësia e transportit i pengon ata të ushtrojnë të drejtat themelore të njeriut, të tilla si e drejta për arsim, lëvizje, kujdes shëndetësor, punësim dhe qasje në mallra dhe shërbime.²³⁰

Në mes të tetorit, personat me aftësi të kufizuara, asistentët e tyre personalë dhe kujdestarët protestuan për drejtësi sociale dhe barazi. Ata kërkuar zhvillim të barabartë në të gjithë territorin e Maqedonisë së Veriut, krijimin e kushteve për ngjarje dhe iniciativa gjithëpërfshirëse që promovojnë ndërveprimin midis personave me aftësi të kufizuara dhe qasje të garantuar në të gjitha komunat, institucionet e kujdesit shëndetësor, shkollat, ministritë dhe qendrat e kujdesit shoqëror.

Gjinia

Platforma për Barazi Gjinore²³¹ dhe Rrjeti për Mbrojtjen nga Diskriminimi²³² kritikuan ndryshimet e propozuara në Ligjin për Arsimin Fillor²³³ dhe Ligjin e ri për Arsimin e Mesëm,²³⁴ të cilat heqin gjininë, orientimin seksual dhe identitetin gjinor nga dispozitat kundër diskriminimit. Ata argumentojnë se kjo dëmton mbrojtjen nga diskriminimi dhe i bëjnë thirrje Ministrisë së Arsimit dhe Shkencës (MASH) t'i harmonizojë këto ligje me Ligjin për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi. KPMD gjithashtu deklaroi se ndryshimet e tilla do të ndikojnë negativisht në përfshirjen e fëmijëve me aftësi të kufizuara në arsim, barazinë gjinore dhe mbrojtjen e të rinjve me orientime të ndryshme seksuale dhe identitete gjinore nga dhuna dhe diskriminimi. Në fund, KPMD theksoi se këto ndryshime bien ndesh me Ligjin për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi.²³⁵ MASH u përgjigj, duke sqaruar se termi “dhe të tjera” në dispozitat kundër diskriminimit të ligjeve të lartpërmendura mbulon të gjitha llojet e diskriminimit.²³⁶ Këto ligje kanë kaluar fazën e parë të procedurës legjislative²³⁷ por ende nuk janë miratuar gjatë këtij tremujori.

Në tetor, Grupi Institucional i sapo formuar për Politikëbërje në lidhje me Barazinë Gjinore dhe Përfshirjen Sociale (GESI) mbajti takimin e tij të parë koordinues, duke mbledhur së bashku përfaqësues të institucioneve kryesore për të testuar mjetet e GESI brenda procesit të Vlerësimit të Ndikimit Rregullator (VNR).²³⁸

230 'Njoftim për shtyp – transporti publik (Соопштение за јавноста – јавен превоз)', Faqja zyrtare e Komisionit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi, 28 nëntor 2024, <https://bit.ly/4gZW1yO>.

231 'Platforma për Barazi Gjinore reagon ndaj projektligjeve për arsimin fillor dhe të mesëm ku janë hequr fjalët “barazia gjinore” (Платформата за родова еднаквост реагира на предлог законите за основно и средно образование каде се тргнати зборовите „родова еднаквост“), Radio MOF, 1 nëntor 2024, <https://www.radiomof.mk/platformata-za-rodova-ednakvost-reagira-na-predlog-zakone-za-osnovno-i-sredno-obrazovanie-kade-se-trgnati-zborovite-rodova-ednakvost/>.
{\\i}Radio MOF, 1 November 2024, <https://www.radiomof.mk/platformata-za-rodova-ednakvost-reagira-na-predlog-zakone-za-osnovno-i-sredno-obrazovanie-kade-se-trgnati-zborovite-rodova-ednakvost/>; plainCitation: “The Platform for Gender Equality Reacts to the Draft Laws on Primary and Secondary Education Where the Words “Gender Equality” Have Been Removed (Платформата За Родова Еднаквост Реагира На Предлог Законите За Основно и Средно Образование Каде Се Тргнати Зборовите „родова Еднаквост“

232 'RRMD: Ndryshimet në ligjet për arsimin fillor dhe të mesëm janë në kundërshtim me Ligjin për Parandalimin e Diskriminimit (МЗД: Измените на законите за основно и средно образование се контрадикторни за Законот за спречување дискриминација)', Mkd.Mk, 18 dhjetor 2024, <https://mkd.mk/mdz-izmenite-na-zakone-za-osnovno-i-sredno-obrazovanie-se-kontradikotorni-za-zakonot-za-sprechuvanje-diskriminacija/>.

233 Ministria e Arsimit dhe Shkencës 'Projektligji për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit për Arsimin Fillor (Предлог за Закон за изменување и дополнување за Законот за основното образование)' (Regjistri i vetëm elektronik i rregulloreve (ENER), 7 nëntor 2024), <https://bit.ly/3WrATJD>.

234 Ministria e Arsimit dhe Shkencës, 'Projektligji për arsimin e mesëm (Предлог на Закон за средното образование)' (Regjistri unik elektronik kombëtar i rregulloreve (ENER), 18 shtator 2024), <https://bit.ly/3PIYbGU>.

235 'Reagimi i Komisionit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi pas ndryshimeve në Ligjin për Arsimin Fillor (Реакција од Комисијата за спречување и заштита од дискриминација по измените и дополнувањата за основно образование)', Faqja zyrtare e Komisionit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi, 5 dhjetor 2024, <https://bit.ly/4jf6kY>.

236 'RRMD: Ndryshimet ligjore për arsimin fillor dhe të mesëm janë një përpjekje për të legalizuar diskriminimin, në vend të kujdesit dhe mbrojtjes (МЗД: Законските измени за основно и средно образование се obid за ozakonuvanje na diskriminacijata, namesto grizha i zashitita)', Sloboden Pecat, 5 nëntor 2024, <https://www.slobodenpecat.mk/mdz-zakonskite-izmeni-za-osnovno-i-sredno-obrazovanie-se-obid-za-ozakonuvanje-na-diskriminacijata-namesto-grizha-i-zashitita/>.

237 'Kuvendi mbështeti paketën e ligjeve të arsimit në leximin e parë (Собранието ги поддржа пакетот закони за образование, во прво читање)', Kanal 5, 16 dhjetor 2024, <https://kanal5.com.mk/sobranieto-gi-poddrzha-paketot-zakoni-za-obrazovanie-vo-prvo-chitanje/a675174>.

238 'Është formuar grupi institucional për të krijuar politika të barazisë gjinore (Формирана институционална група за креирање политики за родова еднаквост)', Radio MOF, 11 tetor 2024, <https://www.radiomof.mk/formirana-institucionalna-grupa-za-kreiranje-politiki-za-rodova-ednakvost/>.

Në këtë tremujor kishte disa raste të raportuara të dhunës në familje dhe me bazë gjinore, duke arritur kulmin në femicid²³⁹ dhe vrasjen e një sulmuesi nga viktimja e tij gjatë një ndeshje.²⁴⁰ Këto incidente nxitën thirrjet për ndryshime në Kodin Penal për të mundësuar ndjekjen penale ex officio të dhunës në familje.²⁴¹ Për më tepër, një rast që përfshinte trafikimin e fëmijëve dhe abuzimin seksual nxiti kërkesa për reforma sistematike dhe dënime më të rrepta për krimet ndaj vajzave dhe grave.²⁴²

Në Ditën Ndërkombëtare për Eliminimin e Dhunës ndaj Grave, Ministria e Politikës Sociale, Demografisë dhe Rinisë nënshkroi një Memorandum Bashkëpunimi me Këshillin Kombëtar për Barazi Gjinore, duke përforcuar angazhimin e tyre për të bashkëpunuar në fushën e barazisë gjinore dhe mosdiskriminimit.²⁴³ Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave dhe UN Women kanë nënshkruar gjithashtu një Memorandum Mirëkuptimi për fuqizimin e grave në komunitetet rurale dhe promovimin e barazisë gjinore në sektorin bujqësor.²⁴⁴

LGBTI+

Në fillim të tetorit, Gjykata Themelore Penale Shkup dha aktgjykim të bazuar në pranimin e fajësisë për dhunën e kryer për shkak të orientimit seksual dhe përkatësisë me komunitetin LGBT. Krimi i urrejtjes ndodhi gjatë një tubimi publik në vitin 2022, kur i akuzuari iu afrua viktimës, e ofendoi dhe e sulmoi fizikisht. Gjykata vendosi dënim me kusht - dënim me një vit burg, i cili nuk do të zbatohet nëse kryerësi nuk kryen një vepër tjetër penale brenda tre viteve të ardhshme - si dhe një masë alternative të mbikëqyrjes mbrojtëse për dy vjet.²⁴⁵

Një grua trans dhe aktiviste afatgjatë e të drejtave LGBTI ishte fituese e këtij viti e Çmimit Shtetëror Meto Jovanovski, njohja më e lartë kombëtare për kontributet afatgjata në promovimin, mbrojtjen dhe avancimin e të drejtave të njeriut.²⁴⁶ Ky vendim nxiti një reagim nga Koalicioni për Mbrojtjen e Fëmijëve, i cili shprehu zhgënjimin më të thellë për çmimin, duke pretenduar se fituesi imponon ideologjinë gjinore mbi fëmijët përmes edukimit pa pëlqimin e prindërve dhe normalizon prostitucionin, duke përforcuar kështu mizogjininë dhe degradimin e dinjitetit femëror.²⁴⁷

239 'Një i ri nga Shtipi vrau të dashurën e tij, ai e paraqiti veten në polici sonte (Млад штипанец ја убил девојката, вечерва самиот се предал во полиција)', Sloboden Pecat, 1 nëntor 2024, <https://www.slobodenpecat.mk/mlad-shtipjanec-ja-ubil-devojkata-vecherva-samiot-se-predal-vo-policija/>.

240 'Filloi gjykimi për vrasjen e dyfishtë në rastin e dhunës në familje në Kratovë (Почна судењето за двојното убиство при семејно насилство во Кратово)', Sakam da kazam, 28 nëntor 2024, <https://sdk.mk/index.php/dopisna-mrezha/pochna-sudeneto-za-dvojnoto-ubistvo-pri-semejno-nasilstvo-vo-kratovo/>.

241 'Levica kërkon që autorët e dhunës në familje të ndiqen penalisht ex officio (Левица бара вршителите на семејно насилство да се гонат по службена должност)', Sloboden Pecat, 4 nëntor 2024, <https://www.slobodenpecat.mk/levica-bara-vrshitelite-na-semejno-nasilstvo-da-se-gonat-po-sluzhbena-dolzhnost/>.

242 'Platforma për Barazi Gjinore: Nevojiten reforma sistematike dhe dënime më të ashpra për krimet kundër vajzave dhe grave (Платформа за родова еднаквост: Неопходни се системски реформи и построги казни за злосторства против девојчиња и жени)', Radio MOF, 22 nëntor 2024, <https://www.radiomof.mk/platforma-za-rodova-ednakvost-neophodni-se-sistemski-reformi-i-postrogi-kazni-za-zlostorstva-protiv-devojchinja-i-zheni/>.

243 'Limani dhe Todorovska nënshkruan Memorandum: Ne ndërmarrim gjithçka për të promovuar barazinë dhe mosdiskriminimin gjinor (Лимани и Тодоровска потпишаа меморандум: Преземаме сè за промоција на родовата еднаквост и недискриминација)', Sloboden Pecat, 25 nëntor 2024, <https://www.slobodenpecat.mk/limani-i-todorovska-potpishaa-memorandum-prezemame-sd1%90-za-promocija-na-rodovata-ednakvost-i-nediskriminacija/>. "plainCitation": "Limani and Todorovska Signed a Memorandum: We Undertake Everything to Promote Gender Equality and Non-Discrimination (Лимани и Тодоровска Потпишаа Меморандум: Преземаме Сè За Промоција На Родовата Еднаквост и Недискриминација)

244 'Njoftim për shtyp: Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave dhe UN Women nënshkruajnë Memorandumin e Mirëkuptimit për të avancuar mundësitë e barabarta të grave dhe burrave në bujqësi', Faqja zyrtare e UN Women, 17 tetor 2024, <https://eca.unwomen.org/en/stories/press-release/2024/10/the-ministry-of-agriculture-forestry-and-water-economy-and-un-women-sign-memorandum-of-understanding-to-advance-equal-opportunities-of-women-and-men-in-agriculture>.

245 'Dënim i pezulluar për banorin e Shkupit që sulmoi një anëtar të komunitetit LGBT (Условна казна за скопанец кој нападна припадник на ЛГБТ заедницата)', A1 Më, 3 tetor 2024, <https://a1on.mk/macedonia/uslovna-kazna-za-skopjanec-koj-napadna-pripadnik-na-lgbt-zaednicata/>.

246 'Trans grua ja Lila Milić është fituese e çmimit shtetëror "Meto Jovanovski" (Транс-жената Лила Милић е добитничка на државната награда "Мето Јовановски")', Skopje Info, 10 dhjetor 2024, <https://skopjeinfo.mk/trans-zhenata-lila-milic-e-dobitnichka-na-drzhavnata-nagrada-meto-jovanovski>.

247 'Koalicioni për Mbrojtjen e Fëmijëve: Protestë për çmimin shtetëror për LGBTI Lila Milić, i lindur mashkull, por identifikohet si femër (Коалиција за заштита на децата: Протест поради државната награда за Лила Милић од ЛГБТИ, роден како маж, а се претставува жена)', Denesen.Mk, 6 dhjetor 2024, <https://denesen.mk/koalicija-za-zashtita-na-decata-protest-poradi-drzhavnata-nagrada-za-lila-milic-od-lgbti-roden-kako-maz-a-se-pretstavuva-zena/>.

